BIBLIOTECA MINERVEI

ARTUR GOROVEI

DATINELE NOASTRE
La naștere

No. 33
30 BANI

Numere apărute din Biblioteca „Minervei“

---

1. **M. Sadoveanu.** — Duduia Margareta.
2. **L. Andreiew.** — Guvernatorul
3. » » Nuvele.
4. **Prosper Mérimée.** — Carmen.
5. **M. Eminescu.** — Proza literară.
6. **T. Robeanu.** — Poezii postume.
7. **Alphonse Daudet.** — Scrisori din moara mea.
8. **Teodor Vârnav.** — Istoria vieţii mele.
9. **Ioan Slavici.** — Spiru Călin.
10. **I. Rossignon.** — In Livada.
11-12. **I. N. Potapenko.** — In slujba adevărată.
13. **N. N. Beldiceanu.** — Cea dintăiu iubire.
14. **Karl Emil Franzos.** — Vrăjitoarea.
15. **C. Negruzzi.** — Traduceri în proză.
16—17. **N. V. Gogol.** — Taras Bulba Vol I şi II.
18. **Al. G. Doinaru.** — Calugărul Gherasim.
19. **I. Slavici.** — Din valurile vieţii.
20. **Camille Flammarion.** — Visuri înstelate.
21. **Ivan Turgheniev.** — Povestiri vânătoreşti.
22. **R. Festeticz.** — Ţărmuri bizare.
23. **Grazia Deledda.** — Valurile vieţii.
24. **Mumuleanu, Hrisoverghi, Cuciureanu.** — Scrieri alese.
25. **H. S. Olcott.** — Catechismul Bisericei Buddhiste de Miază-zi.
26. **Alphonse Daudet.** — Niverneza.
27. **Louis Jacolliot** — In ţara Fachirilor.
28—29. **Prosper Mérimée.** — Colomba Vol. I şi II.
30. **D-r Andrei Iliescu-Lespezi.** — Casătoria faţă de ştiinţă.
31. **O. Pursch.** — Maeştrii muzicanţi.
32. **Fridjof Nansen.** Spre Pol.
33. **Artur Gorovei.** — Datinele noastre la naştere.

BIBLIOTECA „MINERVEI“

No. 33.

ARTUR GOROVEI

Datinele noastre la naştere

BUCUREŞTI
«MINERVA», Institut de Arte Grafice şi Editură, B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.
1909

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE MINERVA

Mulţi spun că neamul nostru românesc este împărţit în două clase, dacă nu duşmane, dar măcar cu totul străine una de alta, aşa de străine, ca şi cum ar fi două popoare deosebite: lumea dela ţară şi cea dela oraşe.

Mulţi spun aceste vorbe numai pentrucă le-au auzit dela alţii; dar prea puţini sunt convinşi că ceeace spun, este aşa. Lumea e făcută mai mult din oameni cărora le vine la îndămână să primească de-a gata orice opinii, ori-cât de îndrăzneţe, şi să se facă propovăduitorii unor teorii pe care le-au combătut eri, cu toată înverşunarea, şi pe care le susţin astăzi, pentrucă sunt la modă.

Realitatea este aceasta: între lumea din sate şi cea din oraşe nu-i nimic comun. Aceste două popoare gândesc deosebit, trăiesc fiecare altfel de viaţă, şi are fiecare altfel de aspiraţii.

Pentru cei cari cunosc viaţa poporului

nostru, aceasta este o axiomă; iar studiul datinelor noastre, este singurul izvor din care se poate căpătà această convingere.

După o zicere banală, trei evenimente mari se întâmplă în viaţa fiecărui om: naşterea, nunta şi moartea.

De naşterea lui, omul nu-i vinovat întru nimica, şi nici nu ştie când se naşte; despre moarte, nu ştim dacă ştie, aşa că naşterea şi moartea sunt evenimente care privesc, drept vorbind, pe alţii, nu pe acel cu pricina, pentru care în adevăr aceste sunt nişte «taine». Mulţi sunt iarăşi cari nu cunosc evenimentul mijlociu, adică nunta, în cât vorba cu «evenimentele mari», este o «vorbă mare», pe care oricine o cunoaşte, toţi o spunem foarte grav, în ocazii solemne, dar puţini ne dam seamă că-i o vorbă de clacă.

Cu toate acestea de naştere, de nuntă şi de moarte sunt legate atâtea obiceiuri, în viaţa satelor, obiceiuri necunoscute celor de la târguri, încât cunoscându-le, ne putem da seamă cam de unde purcede deosebirea de care pomenim cu toţii.

Cunoscând obiceiurile acestea, vom pa-

trunde taina: vom vedea ce gândeşte, ce crede şi cum trăieşte poporul nostru, şi atunci amintindu-ne ce legi i-am făurit, ce viaţă artificială şi protivnică firei lui i-am croit şi l-am silit s'o ducă, vom rămânea pe gânduri, cuprinşi de mirare că între sate şi oraşe este numai deosebire iar nu şi duşmănie de moarte.

In trei cărticele deosebite vom descrie datinele noastre la naştere, la nuntă şi la înmormântare.

Materialul acesta este foarte bogat, şi cadrul restrâns al volumelor din această colecţiune nu ne va îngădui să vorbim pe larg precum s'ar cuveni, despre nişte lucruri aşa de însemnate. Cu toate acestea vom căuta să alegem, din mulţimea faptelor, pe acele mai caracteristice, rămânînd ca acei cari ar prinde dragoste de folklorul nostru, să se adâncească în studiul lucrărilor speciale, dintre care cele mai de seamă sunt acele ale regretatului Sim. Fl. Marian, de care ne-am călauzit în această lucrare, reproducând, de multe ori, bucăţi întregi, cari ar fi pierdut din valoare dacă le-am fi trunchiat.

Bine înţeles că nu în toate satele noastre

obiceiurile sunt la fel. Ba, vor fi şi locuri de acele în care, din pricina sărăciei, nu se mai practică nici unul din datinele de care vom vorbi. Este, însă, în afară de orice îndoială, că în vremurile vechi, aceste datine reconstituite din rămăşiţele aflate astăzi în toate părţile locuite de români, erau generale. Şi avem dreptul să credem că ele erau urmate, cu sfinţenie, nu numai de ţărănime, ci şi de clasa boerească, pentrucă într'o vreme nu era mai nici o deosebire, în privinţa datinelor, între aceste două clase, între care, cu cât se scurge vremea, cu atât se adânceşte şi prăpastia care le desparte.

Prăpastia aceasta, ne este dat nouă, celor de astăzi, cari simţim şi cugetăm româneşte, să o facem să dispară.

Dar, pentru a nu cădea în greşala tuturor reformatorilor noştri, cari au lucrat pe nimeritele, şi din pricina cărora am ajuns în halul de astăzi, se impune să cunoaştem vechile noastre credinţi, pentru a şti ce fel de instituţii se cuvin poporului nostru, dacă voim să ajungem, vreodată, idealul pe care mulţi îl urmăresc: un neam mare şi fericit.

DATINELE NOASTRE LA NAŞTERE

În oraşul X, — şi prin X se înţelege oricare oraş din România, fără deosebire — la biserica sfântului cutare, se celebrează, cu mult alaiu, căsătoria domnişoarei A. cu domnul B. Tinerii sunt felicitaţi, cu căldură, de rude şi de prieteni, care petrec apoi cu lăutari, cu mâncare şi cu băutură. Lumea se împrăştie veselă, iar pentru tineri, care au fost şi ei veseli până atuncea, începe un traiu de grije şi de chin: frica de a aveà copii.

Dintr'o mie de fete care se mărită, cu greu s'ar găsi una care să dorească a aveà un copil. Ivirea fiinţelor acestora pe lume este un prilej de supărări, de nopţi nedormite, de blăstămuri şi adese ori de încărcarea sufletului cu crime, din care unele rămân pe veci necunoscute.

Din această pricină s'a născut, în oraşe, o meserie specială, foarte rentabilă, adică nimicitorii vieţii pruncilor. Moaşe foarte iscusite şi mai cu seamă doctori foarte mult căutaţi, trimet în fiecare zi, în lumea îngerilor, sumedenie de fiinţi nevinovate, ale căror ochi nici n'au apucat a vedeà lumina zilei.

Altfel se petrec lucrurile în lumea satelor.

Aici însurăţeilor nu li-i groază de copii; ci, din potrivă, este o ruşine, este o nenorocire pentru casa în care femeea-i *stearpa*. Bărbatul îşi mustră nevasta care-i *stârpitură*, pentrucă el se ţine de zicătoarea bătrânească: «*mulţimea copiilor, bucuria românului.*» Iar nevasta, care ştie să cânte Dorul Româncei»:

De-ar vrea bunul Dumnezeu
Să-mi asculte dorul meu!
De-aş avea un copilaş,
Dragul mamei îngeraş!

nu ştie ce-ar mai face când simte că dorul nu i se poate împlini.

Şi, ca să aibă un copil, se sfătueşte cu toată lumea, şi fiecare o învaţă fel de fel de leacuri. Mă-sa, ori soacră-sa, o îndeamnă sa

aibă credinţa în Dumnezeu, dela care toate purced în lume, şi o învaţă cum să-l roage. Plateşte sărindare, acatiste şi leturghii; ţine posturile; face lumănări lungi câtu-i şi ea de naltă, şi le aprinde la icoana Maicei Domnului; ba colindă pân'şi mănăstirile şi bisericele unde sunt icoane făcătoare de minuni.

Dacă posturile şi rugăciunile nu-i ajută, atunci urmează sfaturile femeilor mai în vârstă, care-i spun cum să fiarbă trandafir ori liliac alb în vin, şi să-i bea zama amestecată cu miere curată de albine; ori să fiarbă în rachiu nouă fire de usturoiu, să le lese nouă zile la căldură şi a zecea zi să înceapă a beà cu socoteală, ca să-i ajungă băutura nouă zile. Babele mai iscusite, îi şoptesc în taină cum să beie sămânţa de epure, ori să se scalde în apă fiartă cu feluri de burueni şi flori mirositoare, precum crăpusnicul, hemeiul şi romăniţa.

Dacă nici cu acestea nu iese la vre-un capăt, atunci încep vrăjile. Femeea începe să devie vicleană. Cumpără pe pălimarul bisericei, care pune sub sfânta masă din altar

o cordică pe care i-o dă ea, şi o lasă să steie acolo până când slujeşte preotul douăsprezece leturghii, în care o pomeneşte şi pe dânsa, şi apoi se încinge cu acea cordică, şi o poartă până ce purcede grea.

La urmă, când şi-a perdut orice nădejde, aleargă la descântătoare, ca să-i descânte.

Şi ce este un descântec?

Poporul crede în existenţa unei puteri supranaturale, pricinuitoare a tot răul de pe pământ, după cum Dumnezeu este izvorul binelui. Această putere, îşi închipueşte el că o posedă *Diavolul*, care, pentru a nelinişti pe oameni, pentru a li amărî traiul, se amestecă în toate actele vieţii lor, şi-i contrazice.

Din pricina Diavolului, cred unele femei, că nu pot naşte copii, pentrucă li-ar fi dând anumite boale.

Boala cea mai cunoscută, din pricina căreia se crede că unele femei sunt sterpe, este *Matriciul*, cunoscută la românii din Ardeal şi sub numele de *zgârc* sau *cârcel*.

Dar dacă diavolul are atâta putere, Dumnezeu nu l-a lăsat să-şi facă de cap, căci a dat oamenilor leacuri, prin care să nimi-

cească puterea Diavolului, şi babele descântătoare ştiu *descântece* cu care alungă pe Necuratul din trupul femeei, şi astfel dispărând origina răului, în curând i se împlineşte dorul.

De curiozitate vom arătà cum se descântă *de matrice*, pentru a se vedea cât de primitivă şi de simplă este credinţa în descântece.

Intr'o Luni dimineaţa, până a nu răsărì soarele, femeia presupusă bolnavă de mătrice, se duce la babă, care suflând asupra unui pahar cu rachiu, sau cu vin, sau chiar cu borş proaspăt, zice următoarele cuvinte:

Stăi mătriciu!
Nu huì,
Nu pocnì,
Prin oase nu te pornì!
Mătriciu prin sete,
Mătriciu prin foame,
Mătriciu prin deochi,
Matriciu prin osteneală,
Mătriciu prin spaimă,
Mătriciu prin neodihnă,
Matriciu de 99 de feluri,
Mătriciu de 99 de soiuri,
Ieşi de unde eşti:

Din piept,
De sub piept,
Din inimă,
De sub inimă,
Din şele,
De sub şele,
Din braţe,
Din toate încheeturile,
Şi din toate ciolanele!
Că tu de nu-i ieşì,
Cu 99 de coase te-oiu così,
Din trup şi din toate oasele
Te-oiu pornì.
Cu 99 de seceri te-oiu secerà,
Din trup şi din toate încheeturile
Te-oiu luà
Şi'n Marea-neagră te-oiu mânà,
Şi-acolo te-oiu aşezà,
Acolo-i sta,
Acolo-i beà,
Acolo-i mâncà,
Şi pe X. în pace îi lăsà.
X. să rămâe curata
Şi luminată
Ca D-zeu, când a făcut-o,
Ca maică-sa, când a născut-o,
Ca argintul strecurat,
Cum e de D-zeu lăsat,
Ca soarele pe senin,
In vecii vecilor, amin!

Rachiul acesta, astfel descântat, se dă femeei să-l guste, de trei ori, pe nemâncate.

Lucrul e foarte simplu, şi poporul e aşa de naiv să creadă că puternicul Diavol se teme de ameninţările unei babe, şi îşi părăseşte victima, care numai prin aceasta se însănatoşeşte.

Dar, dacă nu ar fi naivitate, nu ar putea fi nici credinţă în descântece!

*

In sfârşit a dat Dumnezeu bucurie în casa creştinului, a binècuvântat pântecele nevestei, care în curând va naşte un copil.

Oare ce va fi: băiat ori fată?

Cine poate să-i spuie? Babele, care ştiu şi toaca în cer, asta n'o pot spune. Femeia însărcinată ar putea să ghicească. Dacă poartă mai greu, va fi băiat, şi va fi fată, dacă poartă mai uşor. In Ardeal au un semn: când isprăveşte de ţesut pânza, femeia trimete pe un copil cu ochii închişi, călare pe fuşteii răsboiului, să iasă în uliţa satului, ş acolo să deschidă ochii. Dacă va vedea întâi bărbat, femeia va naşte băiat, de va vedea femeie, va naşte fată.

Orice ar fi să nască, pe dânsa o îngrijeşte un singur lucru: să nu piardă, şi să nască copilul viu. Frica aceasta, şi necunoştinţa regulelor de higienă, precum şi neputinţa de a urmà aceste regule, când ar putea să le cunoască oricât de bine, au îmbogăţit mintea sătencelor noastre cu o mulţime de superstiţii, de credinţi zădarnice, de care se ţin cu sfinţenie, şi astfel fiecare manifestare a vieţii este legată de o regulă, de o lege, care trebue urmată fără şovăire.

Unele din aceste superstiţii au oarecare legătură cu multe precepte de higienă, ceeace înlesneşte explicarea lor firească; altele, însă, nu au nici o explicare logică, şi origina lor se pierde în nişte timpuri şi în nişte practice astăzi încă necunoscute.

Dacă unei femei însărcinate nu-i este îngăduit să descalţe pe cineva, căci nu va putea naşte până ce acela pe care l'a descalţat nu-i va da apă din opincă sau din cismă, explicaţia acestei superstiţii are un fond de higienă: femeia însărcinată nu trebue să facă sforţări, şi a trage cismele unui bărbat, de multe ori poate fi o cauză de

avort. Cum s'ar putea explicà, însă, altă superstiţie: Să nu dea nimărui apă, căci nu va putea naşte până ce acela nu-i va da să bea din pumni!

Oricum s'ar explica superstiţiile, şi rămâie chiar în veci neexplicate, ele fac parte din viaţa intimă a neamului nostru, şi e bine să le cunoaştem, căci numai prin cunoaşterea lor ne putem explica unele acte care ar părea că nu au nici o noimă.

Cum am spus, fiecare clipă din viaţa unei femei însărcinate este în legătură cu o superstiţie, de care nu trebue să se îndepărteze, pentru a nu i se întâmpla ceva rău copilului care trebue să se nască.

Când se găteşte, dimineaţa, femeea însărcinată: să nu-şi înnoade cozile, că face copilul cu limba împiedicată; să nu-şi pue floare la brâu, că face copilul cu semn; de va culege surcele 'n poală, copilul va avea pete pe trup; să nu dea cu piciorul în câne, ca să nu-i fie copilul cânos la inimă, ori păros ca dulăii.

Mâncarea este lucru gingaş, care dă mult de lucru femeilor îngreunate. Să nu mă-

nânce poamne îngemănate, căci va face copii gemeni. Din măr început sa nu manânce, că face copilul cu semn, ca şi când ar fi muşcat de câne; iar poame crude dacă ar mânca, poate naşte fără timp. Să nu mănânce Dumineca păstăi, că-i va fi copilul tâmp, şi va face fapte rele; va avea copilul limba prinsă, de va mânca femeea grea carne netăiată din frigare; va avea copilul bube numite *focuri*, şi va zăcea de boala numită *aripi*, de va mânca ea borş umplut în zi de sec, ori aripi de paseri.

Cu toate acestea femeea însărcinată *trebue* să mănânce orice, când i-ar veni poftă, şi mai cu osebire, când ar vedea pe alţii mâncând, pentrucă altfel ar putea să peardă. De aceea nu-i bine să intre în casa unde mănâncă cineva, iar de intră, gazdele o îndeamnă să guste din tot ce-i pe masă, pentrucă-i mare păcat să nu dai de mâncare şi de băutură unei femei care pofteşte. şi românii din Bucovina cred că păcatu-i eu atât mai mare, cu cât femeea-i mai pofticioasa.

Se povesteşte despre multe nenorociri întâmplate femeilor care au poftit ceva, şi n'au

putut să capete îndată. Pentru a înlătura asemenea nenorociri, de multe ori bărbaţii sunt nevoiţi să fure unele lucruri pe care nu le-ar putea dobândi altfel. De pildă o ţărancă zăreşte în livada proprietarului nişte fructe frumoase, şi pofteşte. Bărbatu-său se dă în vânt ca să-i poată împlini pofta. Să intre el în curtea boerului şi să-i ceară un mar pentru nevastă!... Atunci îl fură. Judecătorul sever, care ştie pe de rost articolele din lege, dar nu cunoaşte viaţa poporului, îl va considera pe acest făptaş ca un pungaş de rând, şi-l va condamna pentru o faptă socotita infamantă în lumea oraşelor, pe când cei din sate îl vor aplauda şi-l vor da ca pilda omului brav, iubitor de nevastă şi de copii.

Două popoare deosebite, cu două mentalităţi deosebite!

Viitoarea mamă doreşte ca copilul ei să fie frumos ca Făt-frumos din basme. De aceea de multe trebue să se ferească. De va vedea un foc, sa nu se mire şi să nu puie mâna pe obraz, căci copilul va avea pe faţă pete roşii; la mort să nu se uite, ca să nu-i fie

copilul galben ca mortul, şi nici să nu privească un om şchiop, sau orb, sau cu altă meteahnă, ca să nu'i fie copilul ca acela. Iar dacă, fără voea ei, ar vedea oameni de aceştia urâcioşi, să zică : «nu văd unu, ci văd doi», şi nu i se va întâmpla nimic.

Dar frica cea mai mare o au femeile însărcinate, de duhurile necurate, din care cel mai groaznic este *Samca*, numit în Muntenia *Avestiţa, aripa Satanei*, iar în Bucovina *Spurcata*.

Pe când fecioara Maria era însărcinată cu Domnul nostru Isus Hristos, *Samca* a încercat s'o smintească şi pe dânsa, adică s'o înspăimânte şi s'o chinuiască, precum face şi astăzi. Dar Arhanghelul Mihail a întâlnit-o în cale, şi a luat-o la bătae cu un biciu de foc, până ce duhul cel necurat i-a făgăduit că nu se va apropia niciodată de casa ori de persoana la care se vor afla scrise numirile ei. Şi Samca are 19 şi chiar 24 de numiri, şi se arată femeilor îngreunate şi pruncilor sub forma tuturor animalelor; numai sub forma de oaie, viţel şi porumbel nu

se arată, pentrucă acestea închipuesc nevinovăţia şi curăţenia.

Pentrucă Samca nu se apropie de casa şi de persoana la care se găsesc numirile ei, în multe case sunt scrise pe părete aceste numiri, şi multe femei însărcinate şi copii poartă asupra lor o cărticică manuscrisă, numită *Rugăciunea sf. Arhanghel Mihail*, pe care trebue să o scrie numai un om bătrân, căruia Samca n'are ce-i face.

Prin unele părţi ale Transilvaniei, românii cred că ar fi un duh necurat, numit *Baba Coaja*, care omoară pe copiii cei nebotezaţi şi ascunde sufletele lor în soc, unde petrec până ce le putrezeşte trupul, din care pricină românii nu prea strică socul.

In Muntenia, poporul crede în alt duh necurat, *Sburatorul*, un fel de smeu, care intră noaptea pe coş în casele oamenilor, sub formă de şerpe cu pară de foc şi chinueşte pe femei, care din pricina asta zac de boala numită *lipitura*, de care poate scăpa prin anumit descântec.

*

Se apropie vremea ca femeea să se uşu-

reze, şi ea trebue să fie pregătită cu de toate, şi cu cele trupeşti, şi cu cele sufleteşti. Mai cu samă nu trebue să uite de a merge la biserică să se spovedească şi să se împărtăşască.

Când simte ceasul mântuirei şi începe femeea a se văicăra, bărbatul dă fuga până la moaşă, care se şi înfăţişează cu toate socotelile ei.

Prin Transilvania, se pune lângă patul fe meei o furcă de tors, un topor şi o măciucă, pentrucă dacă va naşte fată, să traga la furcă, iar de va naşte băiat, să tragă la topor sau la măciucă.

Dacă o femee nu poate naşte cu înlesnire, dacă «se chinueşte , se întrebuinţează fel de fel de mijloace ca să se uşureze. Pe lângă lucruri doftoriceşti, care pot fi de folos, se fac şi practice superstiţioase. Aşa, în unele părţi din Transilvania, moaşa dă de trei ori cu piciorul în uşă, iar bărbatul sloboade puşca peste casă; alţi bărbaţi împlântă două topoare curciş în stâlpul acoperemântului de la casă. În Bucovina îi pun sub aşternut un topor, ori un cuţit. În Macedonia se crede

că dacă o femee ştie că alta are să nască, aceasta se trudeşte până ce vine aceea s'o stropească cu apa din gură, şi s'o afume cu o bucăţică din haina cu care e îmbrăcată, iar în Vlaho-Clisura e destul ca acea femee să-şi scoată veriga din deget şi s'o puie la bolnavă. În Banat, se afumă în casă cu tămâe şi cu smirnă din care a ars la Crăciun orì la Paşti. In Moldova şi Bucovina, când femeea se trudeşte prea mult, se crede că i-a făcut cineva pe ursită, şi se aduce o vrăjitoare care să-i desfacă.

In sfârşit a dat Dumnezeu şi femeea s'a uşurat; *a haladuit*, cum se zice prin Bucovina. Cea întăi grija a moaşei este să ureze pruncului traiu bun şi viaţă senină. In alte părţi, însă, sunt obiceiuri, foarte frumoase. Aşa, în Poiana Stampii, din Bucovina, cum s'a născut copilul, moaşa îl rădică în sus, şi de-i băiat, zice:

Acest băiat,
Ce l-am rădicat,
Să fie norocos,
Şi mintos,
Şi voios,
Şi dragostos,

Şi sănătos,
Şi 'nvăţat,
Şi bogat,
Om de treabă,
Şi luat în seamă!

Iar dacă-i fată, zice:

Această copilă
Să fie frumoasă,
Şi mintoasă,
Şi voioasă,
Drăgostoasă,
Sănătoasă,
Şi 'nvaţată,
Şi bogată.
Şi femeie de treabă,
Şi luată 'n seamă!

În Cândreni, moaşa ridicând copilul, zice:

— Cine-i acesta? Ori vornicul?
— Vornicul! (răspunde tot moaşa).
— Cine-i acesta? Ori dascălul?
— Dascălul! (răspunde iarăş moaşa).
— Ori îi om de omenie,
Ori nu-i om de omenie?
— Ba îi om de omenie!
Om cuminte şi de treabă,
Şi de toţi luat în seamă;
Om frumos, voinic, bogat,
Cu cei săraci îndurat;

Nu-i beţiv, dar îndrăzneţ,
Ca oamenii cei isteţi,
Ca toţi oamenii cei mari
Cari au fost mai de demult
Din moşi,
Din strămoşi
Şi răstrămoşi.

Atâtea calităţi doreşte ţăranul nostru să aibă copiii lui, pentrucă atâtea calităţi ştie el că se cuvin unui om, şi de atâtea calităţi ar da şi el dovezi, dacă împrejurările vieţei nu l-ar îndreptăţi să şi le înăduşe, sau — mai drept vorbind — dacă nu i le-ar înăduşi acei cari tocmai îl învinuesc că nu le-ar fi având.

După ce moaşa rosteşte aceste cuvinte, apropie copilul de masă, şi zice: — «Acesta să fie la cap de masă, şi cuvântul lui să fie luat în seamă de toţi câţi îl vor auzì.» După aceea îi face semnul crucei, îl spală cu apă, de obiceiu rece, ca să fie deştept, şi apoi îl învăleşte într'o cămaşă de-a tată-său.

Obiceiul de a spălà copilul cu apă rece, este la românii de pretutindeni.

In Moldova şi Bucovina mai este obiceiul că după ce copilul a fost învălit bine, să-l

puie sub masă, ca să steie macar o clipa, întocmai după cum erà obiceiul şi la vechii romani.

De acuma trebue să se îngrijească moaşa şi de *nepoata*, adică de lehuză, şi cea întăi grijă este s'o păzească de *deochi*.

Pentru asta o descântă, şi-i leagă la gat un fir roşu, pe care trebue să-l poarte până ce iese la biserică.

In Bucovina se bate un canaf de lâna roşie de-asupra uşei, iar în Istria se înplânta un cuţit în pragul uşei, ca să nu se apropie duhurile rele.

In Macedonia se pune de-asupra uşei un fir de aţă albă şi altul roşu rasucit. In Vlaho-Clisura aceste fire se pun cruciş de-asupra patului lehuzeí.

*

Precum în toate parţile lumei, aşà şi la noi, părinţii se bucură mai mult când capătă un baiat, decât o fată. Ba se zice chiar că râd şi chetorile dela casă de bucurie când se naşte un băiat, şi plâng când se naşte o fată.

Pentru poporul nostru pricina este numai

că băiatul în curând devine ajutor la casă, şi gospodarul cu dânsul nu are atâtea griji şi supărări cum poate să aibă cu o fată.

Credinţa în *destin* este înrădăcinată în mintea românilor de pretutindeni. Toţi cred că dela naştere încă îi este omului *scris* tot ce i se va întâmplà în viaţă,

In cer se ţine o carte, *cartea sorţii*, în care se scrie soarta fiecăruia. Ori ce ar face omul, ca să-şi schimbe soarta, ar fi lucru zadarnic. «*Aşa mi-a fost scris*» este cuvântul care încheie totul, este filosofia adâncă prin care se explică faptul că poporul a răbdat de veacuri, fără a murmurà, toate nedreptăţile şi asupririle.

Tot atuncia când se naşte, omului îi răsare o stea pe cer, care-l călăuzeşte în cursul vieţii. Când i se întâmplă omului o mare supărare, steaua i se întunecă, şi de aceea când îl jăleşte cineva, îi zice : *vai de steaua lui !* Cât îi luceşte steaua pe cer, atâta vreme trăieşte şi omul, şi când omul moare, cade şi steaua lui. De aici credinţa că meteorii sunt stelele oamenilor morţi.

Soarta omului nu atârnă numai dela vo-

inţa *ursitoarelor*, despre care vom vorbì mai la vale, ci şi dela o mulţime de împrejurări din timpul naşterei. Aşa, în Bucovina şi în Moldova este credinţa că dacă un copil se naşte învălit într'un fel de peliţă, în *cămaşă*, va fi foarte norocos. In Muntenia se crede că norocul este partea copilului care se naşte cu *căiţă* pe cap.

In Macedonia, când se naşte copilul în cămaşă, este un mare eveniment. Cămaşa aceasta este un talisman care are puterea de a apărà viaţa celor primejduiţi, şi a împlinì orice dorinţă. Pentru aceasta, însă camaşa trebue să stea patruzeci de zile în altarul bisericei, sub sfânta masă, şi să fie purtată prin trei oraşe mari, din trei ţări deosebite, apoi să fie pusă sub un pod, ca să treacă peste dânsa un om mare, un împărat, un mitropolit, ori măcar un paşă, în trei rânduri deosebite. După acestea talismanul capătă puterea straşnică pe care o are.

Indată după naştere, şi după urarea care i-o face moaşa, copilul trebue scăldat.

Scăldătoarea aceasta se face cu o adevă-

rată ceremonie, şi lucrurile trebuitoare sunt pregătite de mai înainte.

Cea mai mare grijă se pune în alegerea apei pentru scăldătoare. Nu ori şi ce apă, şi nu ori şi cum, şi ori şi când adusă, trebue să se întrebuinţeze, pentru că dela apa asta atârnă, în mare parte, fericirea şi liniştea omului, în tot cursul vieţii lui.

Apa trebue adusă după răsăritul şi înainte de apusul soarelui, şi toate scăldătorile să fie făcute cu apă din acelaş loc, din fântână, care este cea mai prielnică.

Ferească Dumnezeu să fie cineva scăldat în apă de iaz:

Decât, maică, mă făceai,
Mai bine mă prăpădeai,
Fecioraş nu mai aveai:
M'ai scăldat cu-apă de iaz
Să ştiu numai de necaz.

Nici în apă de pârău nu-i bine sa scalzi copilul:

Vai rău m'ai scăldat:
Cu-apă din pârau
Să fiu cu toţi rau.

Chiar apa din râuri mari, nu-i bună:

Taci, ca te-am scăldat
Cu apa de Prut
Sa fii tot urît;
Cu apa de lunca,
Sa fii tot de duca.

Apa stătătoare, lină, alungă norocul dela copilul care-i scăldat în ea:

Frunzişoara măr mărunt,
Mamuţa când m'a făcut
Tare bine i-a parut;
Dimineaţă m'a scăldat:
M'a scăldat cu *apa lina*
Ca sa fiu, mama, straina;
L'amiazi cu-*apă din laptoc*
Ca sa nu mai am noroc;
Seara cu apă din iaz,
Ca să fiu tot de necaz.

Cine-i scăldat cu apă din fântâna, acela-i om:

Spune-mi maica-adevarat
Cu ce apa m'ai scaldat:
Ori cu apă de fântână
Să port sabia 'ntr'o mână?
Ori cu apă de sub punte
Să fiu viteazul de munte?

In sfârşit, apa să nu fie clocotita, ca să nu ajungă copilul un desfrânat.

Oala în care se fierbe scăldătoarea trebue

să fie nouă, ca să răsune glasul copilului, precum sună oala cea nouă.

In scaldătoarea copilului se mai pune *busuioc*, pentru ca să fie iubit ca busuiocul; *bujor*, ca să fie rumăn şi frumos; *miere*, *pâne*, *zahar*, *lapte dulce*, ca să fie dulce la vorbă ca mierea, să-i fie viaţa îndestulată ca pânea de toate zilele şi dulce ca zaharul, şi trupul alb ca laptele; se mai pune un *ou*, ca să fie întreg ca oul; *bani de argint*, ca sa fie nepreţuit ca argintul, şi *aghiazmă*, ca să nu se apropie de dânsul duhurile necurate.

Lucrurile cari se pun în scaldătoarea copilului variază, în diferitele locuri unde locuesc românii. Aşa, în judeţul Sucevei, se mai pun în scăldătoare şi alte buruieni, precum *lemnie*, ca copilul să umble curând în picioare; *sdreveţ*, *popchişor*, *cânepa*, *catuşnica*, pentru ca fiecare din ele sa-i comunice darurile lor speciale. In Muntenia se mai pune *orz*, *porumb*, pentruca să aibă parte de cereale oamenii din Muntenia sunt mai practici. In Banat şi Ungaria se pune o *pietricica*, pentru ca să fie *răbduriu* ca

piatra — pe acolo românului îi trebue şi mai multă răbdare. In Macedonia scăldătoarea se face într'un lighian mare de aramă, şi cu multă băgare de seamă ca să nu-l ajungă apa pe cap, de oarece pe acolo este datina să nu se spele capul copilul până ce nu va împlinì un an. In Vlaho-Clisura moaşa presură copilul cu sare peste tot trupul şi-l lasa aşa o zi întreagă, după care îl spală peste tot, chiar şi pe cap, cu apă amestecată cu vin.

In multe locuri este obiceiu ca copilul să se cântărească, ca să fie ferit de duhuri necurate, şi să nu se deoache.

După scăldătoare, copilul se înfaşe.

Toate lucrurile trebuitoare la înfăşare, sunt pregătite de mamă, sau aduse de naşe şi toate trebuesc făcute cu socoteală.

Faşa, în unele locuri, are legate într'un colţ trei fire de usturoi, trei de piper, trei de grâu de primăvară şi trei de toamnă, trei de tămâe, trei de sare, trei sfărămituri de pâne şi trei bucăţele din casa copilului, ca să nu să deoache. *Brâneţele, pelincele, scutecele, tulpănaşul*, toate trebuesc lucrate cu drag şi cu voie bună.

Astfel înfăşat copilul, este dat în braţele mamei, care arde de dor să-şi sărute pruncul.

Cum îl ia în braţe, îl sărută pe frunte, şi-i zice: — «Dragul mamei, cum te iubesc eu, aşa să te iubească toată lumea». Şi-l iubeşte, pentrucă mult a mai dorit, şi mult s'a mai rugat:

De-ar fi cerul cu priinţă
Să 'mplinească a mea dorinţă:
De mi-ar da un băeţel,
Dragul mamei voinicel!

Şi cum ar vreà să-l culce cu dânsa, să-i simtă balsămul răsuflărei lui călduţe, să-şi împlinească dorul:

Şi l-aş pune să se culce
Pe al meu sân, leagăn dulce,
Şi i-aş zice 'ncetişor:
Nani, nani, puişor!

Dar trei zile dela olaltă trebue să'şi stâmpere dorul, pentrucă nu e bine să-l culce în pat, alăturea cu dânsa, căci altfel ar căpătà *rofii*; iar de s'ar întâmplà să adoarmă cu spatele spre el, ar venì *smeoaicele* şi i l-ar schimbà.

Frica cea mare a mamelor este ca nu

cumva copilul lor să se deoache; de aceea în unele părţi, se pune lângă el o căciulie de usturoi, şi pretutindeni i se face *benghiu* în frunte. Benghiul se face aşa, ca să fie de folos: se ridică piciorul drept cu călcâiul întors înapoi în sus, se ia tină de pe călcâi, se frământă cu scuipat, şi cu degetul arătător se face un semn în frunte.

Benghiul este în legătură cu o fiinţă mitologică, cunoscută tuturor românilor, şi care se chiamă *Benga*, adică *necuratul*. Pe mulţi îi auzi zicând: *du-te la Benga, lua-te-ar Benga, par'că a intrat Benga'n el.*

Apa în care a fost scăldat copilul, nu poate fi aruncată în orice loc, nu numai pentrucă în ea a fost pusă şi aghiazmă, ci pentrucă dacă s'ar arunca în loc necurat, ar fi rău pentru copil. De asemenea nu se aruncă spre sfântnl Soare, care ne dă lumină şi ne încălzeşte, ci spre miază-noapte. Nici pe foc nu se aruncă, pentrucă:

Măicuţă, al meu noroc
L'ai ţipat cu ciupa'n foc;
Măicuţă, a mea ticneală
O-ai ţipat cu ciupa'n pară,

cum se zice într'un cântec din Transilvania.

Pe gard iarăş nu-i bine să arunci apa din scăldătoare:

Spune-mi maică-adevărat
Scalda unde mi-ai ţipat?
Doar în vârful gardului,
Să fiu sluga satului,
Catana'mpăratului?

In multe părţi din Transilvania, scăldătoarea se aruncă în loc curat, la tulpina unui nuc, pentruca copilul să fie frumos şi atrăgător.

Iată cum se tânguie un flăcău, şi ce-i răspunde aceea care-l chinueşte:

— Eu, lele, de dorul tău,
Nu pot slujì domnu-meu,
Nici n'ascult pe tată-tău.
— Bade, nu te supăra,
Că, zău, nŭ e vina mea
Ci-i vina măicuţă-mea.
Ea frumoasă m'a făcut,
Şi eu ţie ţi-am plăcut
Ca piperul grecilor,
Ca tămâia popilor.
Când măicuţa m'a scăldat
Ea ciupa că mi-a ţipat
Tot în umbra nucilor.
Spre chinul voinicilor.

*

După ce s'a aruncat scăldătoarea afară, intră în casă şi tata, ca să-şi vadă odorul.

Cum intră, se aşează pe un scaun, şi moaşa îl cinsteşte cu rachiu îndulcit cu miere, şi dacă copilul îi băiat, moaşa ia căciula din capul bărbatului şi o pune într'un cuiu, de asupra lehuzei, de unde nu o poate lua, până ce nu şi-o răscumpără dela moaşă. De nu se face gluma asta, tata înţelege că are o fată.

După asta, bărbatul se scoală de pe scaun, se duce până la masa pe care e aşezat copilul, îl sărută, şi apoi îl încredinţează mâni-sa, datină moştenită dela Romani.

La aceştia, în ziua de naştere, pruncul se aşezà pe pământ, şi numai tata avea drept să-l ridice. Dacă-l ridicà, recunoştea că-i al lui, că are viaţă şi trebue să-l crească. De nu-l recunoştea, tata nu-l ridica, iar dacă erà un monstru, avea drept să-l omoare.

*

Poporul nostru are credinţa că femeia care a născut un copil, şi moaşa care a îngrijit-o sunt spurcate. In Moldova nu-i este îngăduit lehuzei să se uite la soare, şi pe unde ar umbla ea cu piciorul, arde şi pământul;

iar de-ar întâlnì o altă femee care are copil mic, ar murì pruncii amândorora.

Pentru a înlăturà astfel de nenorociri, preotul face anumite rugăciuni.

In unele părţi chiar în ziua când s'a născut pruncul, iar în alte părţi mai târziu, se aduce preotul ca să facă *slobozirea casei.* Citeşte anumite rugăciuni, şi face aghiazmă din care bea lehuza de trei ori şi se stropeşte casa în cruciş, iar o parte se păstrează ca să fie de pus în scăldătoarea copilului.

După aceasta numai moaşa poate să iasă din casa în care a moşit, iar lehuza până ce nu i se va cetì molitva de 40 zile, nu trebue să însereze afară de gospodăria ei, căci altfel duhurile rele pot s'o pociască ori s'o nebuniască.

In Macedonia femeile sunt şi mai fricoase; până la patruzeci de zile, nici nu iese din casă după asfinţitul soarelui; iar la Valahii din Moravia, timp de şase săptămâni lehuza nu trece pragul casei.

Ori de câte ori, în acest timp, lehuza este nevoită să iasă din casă, trebue să puie, peste prunc, un lucru de fier: un cuţit, un

cleşte, etc., ca să-l ferească de duhurile necurate.

Romanii tot aşa făceau ca să-şi apere copiii, ba chiar şi pe cei în vârstă, contra vrăjitoriilor. Ei, nu numai că descriau cu fierul un cerc în jurul pruncilor, dar chiar băteau, în pragul uşei, cuie scoase de pe mausolee.

*

Indată după *slobozirea casei*, rudeniile şi prietenile lehuzei vin s'o vadă. Nici una însă şi nicăieri pe unde sunt Români, nu intră cu mâna goală în casa lehuzei. Fiecare trebue să aducă *rodine, poclon* — precum se zice în Transilvania —, *cinstă* şi *crăvaiu* în Banat. Darurile acestea, *rodinele*, constau din diferite lucruri de mâncare, precum şi din lucruri trebuitoare copilului, ca pânză, scutice, şi altele. Se mai aduce şi rachiu îndulcit cu miere cu care se cinstesc toţi cei din casă, iar vin nu se aduce, crezându-se că vinul tulbură liniştea din lăuntru a omului, ceea ce ar puteà aduce vătămare lehuzei. În Macedonia, însă, aduc vin roşu, ca să aibă mama lapte.

Rodinele se duc numai până când se botează copilul.

Când intră în casă femeea care merge în rodine, pune darul lângă lehuză, şi atingând-o cu mâna, îi zice: — «Dumnezeu să te ridice!.. Dumnezeu să te 'ntoarcă!.. Dumnezeu să-ţi deie braţe pline!»

Prin unele locuri, femeile care ştiu mai multe lucruri bătrâneşti, în loc de vorbele acestea de rând, zic aşa, mai subţire:

Bine v'am găsit!
Intr'un ceas bun cu noroc!
Şi tot bine să vă fie
De-acum şi până'n vecie.
Dar cu ce vă laudaţi:
Cu fete ori cu feciori?
Să vă trăiască odrasla
Intru mulţi ani fericiţi.
S'ajungeţi s'o botezaţi
Şi s'o cununaţi.

După ce rosteşte aceste vorbe, se întoarce către copil, scuipă asupra lui şi zice: «Să nu-i fie de deochi.»

Toate femeile câte vin în rodine, se cinstesc, se veselesc, împreună cu nepoata, şi într'un târziu se împrăştie pe la casele lor,

dar lehuza nu li da mâna, şi nici nu li spune vre un cuvânt, ca să nu i se ducă laptele cu cei ce au venit s'o vadă.

*

Românii de pretutindeni cred că soarta fiecărui om este în mâna *ursitoarelor*, care urzesc traiul tuturora. Numai într'o privinţă nu se înţeleg toţi românii: când vin ursitoarele?

Unii cred că vin în săptămâna în care s'a născut copilul, şi anume în nopţile fără de soţ: a treia, a cincea şi a şaptea; alţii cred că vin în cele întâi trei nopţi după naştere, iar alţii că vin în a opta noapte.

Ursitoarele sunt trei zâne care croesc ursita pruncilor, şi în Macedonia se numesc *mire*, *albe*, *nărăsite* şi *caşmete*.

Tocmai pentrucă nu se ştie anumit ziua când vin ursitoarele, fiecine trebue să fie pregatit să li facă primire bună, ca să nu le supere.

Ursitoarelor nu li place întunericul; de acea în odaia copilului trebue să fie în totdeauna lumină. Nu li plac oamenii supăraţi, posomorîţi şi galcevitori; de aceea părinţii şi

oricine ar fi în casa unui nou născut, trebue să fie veseli şi voioşi, măcar până ce trece timpul în care vin ursitoarele.

Ştiind că au toane, oamenii au totdeauna în grijă ca ursitoarele să găsească, în casă, tot ce li-ar face plăcere, tot ce au nevoie. Deşi sunt zane, dar petrec ca şi oamenii. De aceea li se întinde masă mare. In Transilvania, moaşa aşterne pe masa un cot de pânză nouă, pe care pune un blid cu făină de grâu, sare, pâne şi le lasă trei zile şi trei nopţi. După trei zile, se văd pe făină urmele ursitoarelor. In alte părţi, tot din Ardeal, se pune pe masă trei talgere cu grâu fiert, trei pahare cu apă, trei cu untdelemn şi într'o scăfiţă câţiva bani. In Banat se pune la capul copilului o pogace şi trei cruceri — câte unu de fiecare zână, o oglindă, un pieptene şi o lingură de untură, pentru ca ursitoarele să poată să mănânce şi să se gătească. Tot în Banat, prin alte părţi, în spre sara a treia după naştere, moaşa pregăteşte *cina* sau *cinişoara ursitoarelor*. Aceasta se face aşa : când soarele-i la chindie, ia o *sânie*, adică o masă rotundă de lemn, şi o acoperă

cu o pânză nouă. Imprejurul sâniei pune nişte *brăciri noui*, iar la mijloc un *bliduşel* curat în care toarnă de 3 ori câte 3 pumni de făină de grâu; deasupra pânei pune o lingură nouă de sare şi una de unt, şi un pahar nou cu apă neîncepută. Apoi de torţile bliduşelului prinde trei lumini de ceară, şi împrejurul lui pune tot felul de cereale, precum grâu, porumb, etc. Ia apoi măsura pruncului, cu trei fire de mătase roşie, pe care le înfăşură împrejurul paharului cu apă. Masa astfel pregătită, o pune la capul nepoatei, aprinde cele trei lumini de ceară, face de trei ori cruce şi se roagă către Dumnezeu ca să trimeată ursitoarele, zicând:

Doamne, Dumnezeule!
Trimete ursitoarele,
Să vină toate voioase,
Voioase şi bucuroase,
La sânie să gustească,
Lui X bine să 'mpărţească,
X puţinel să-muncească
Şi mult bine să trăiască.

După ce s'a închinat, moaşa lasă sânia să stee peste noapte unde a pus-o, având grijă fiecare să ţie minte ce vor visà. A doua zi

vine moaşa cu trei fetiţe până la şapte ani, cărora le împarte lucrurile de pe sânie.

In Macedonia, se obişnueşte ca a treia zi după naştere, să se puie un copil, băiat sau fată, ca de 12 ani, ai cărui părinţi trăesc, să frământe o turtiţă din aluat nedospit, care se coace în cenuşa din vatră, şi care apoi să pune să steie 40 de zile sub perna pruncului. In noaptea următoare se culcă toţi mai de vreme şi se închid uşile, care nu se deschid pentru nimica în acea noapte, când au să vie cele trei mire să scrie norocul şi soarta pruncului.

Astfel pregătiţi, părinţii aşteaptă ursitoarele.

Ele vin, intră încet pe fereastră sau pe uşă, se aşează la căpătâiul pruncului, şi încep să-i ţese viitorul.

Cea mai bătrână dintre ele, *Ursitoarea*, ţinând furca în brâu, învârte fusul; cea mijlocie, *Soarta*, toarce firul din caer, iar cea mai mică, *Moartea*, taie firul cu foarfecele.

După ce i-au tors firul vieţei, dacă copilul s'a născut într'un *ceas bun*, prind a cântà cu vers foarte frumos, şi a-i sorţì de

bine; iar dacă s'a nascut în *ceas rău*, încep a cântà cu vers duios şi trist, şi sorţesc numai de rău. Apoi încep a-i da pe rând: minte şi noroc, frumuseţe sau urâciune, bogăţie sau sărăcie, într'un cuvânt îi hotărăsc viaţa ce are s'o ducă zi cu zi.

Românul are multă credinţă în *ceasul bun* şi în *ceasul rau*:

Din bătrâni se spune
Cum că ceasuri bune
Şi că rele sunt:
Vai de-acei şi-acele
Care 'n ceasuri rele
Zic vre un cuvânt!

Credinţa aceasta în *Ursitoare*, ca multe alte credinţi ale noastre, o-am moştenit — după cum am mai văzut — dela romani, unde se numiau *Parce*, şi cari credeau, ca şi noi că ele torc firul vieţii.

*

De acuma vine rândul, în viaţa pruncului, la un act de cea mai mare însemnătate: *botezul*.

Nu-i puţin lucru să botezi pe cineva.

Intre *fin* şi *naş* se nasc legături puter-

nice, şi mai cu seamă legături de înrudire, de care se ţine mai multă socoteală decât de cele fireşti. Dacă un frate botează unui alt frate, înrudirea de sânge dispare, şi ei nici nu-şi mai zic *frate*, ci *cumetre*.

Intre fini şi naşi, înrudirea întru Christos e aşa de strânsă, în cât poporul crede că mai puţin pacătueşte acel care ar lua în căsătorie pe soră-sa, decât pe cumătra. Şi această străşnicie se explică prin credinţa că naşul e mai mult decât părintele, care ţi-a dat numai viaţa, pe când celălalt te-a creştinat.

Şi acest păcat este aşa de mare, în cât numai atunci ţi s'ar putea ierta, când, după ce ţi-ai uns trupul cu ceară şi i-ai dat foc, ai putea scăpa teafăr.

Intr'o baladă din Ardeal, finul pe care naşă-sa voia s'o eie de nevastă, îi răspunde:

Să mă ierţi naşă, pe mine,
Nu mă pot iubì cu tine,
Nici să fiu bărbatul tău,
C'asta nu vrea Dumnezeu;
Un fin şi-o naş'a se iubì,
N'a fost şi nici n'a mai fi.

Românul botează cu multă plăcere, pentru că Dumnezeu iartă păcatele celora care creştinează pe alţii. Până şi vestitul *Român Gruie Grozovanul* îşi ispăşeşte păcatele botezând:

Apoi Gruie se porneşte
Şi'n Moldova se iveşte
Ca un soare ce 'ncălzeşte,
Încălzeşte
Şi rodeşte.
Că mult bine 'n lume face
Sufletul să şi-l împace:
Creştinează
Şi botează;
Dă de fin
Câte-un tretin,
Şi de fină
O tretină.

Cel ce nu primeşte să fie naş, face un mare păcat.

De obiceiu, acel care a cununat pe tineri, trebue să le şi boteze. Dacă vre-o împrejurare îl împiedică dela aceasta, atunci părinţii se sfătuesc pe cine să-şi eie cumătru, şi după ce s'au înţeles, se duc să-l invite să li facă această cinste.

Cumătrii se pregătesc de cele trebuitoare pentru botez.

Lucrul cel mai de căpetenie este *lumânarea*.

Mai înainte vreme, pe când gospodăria noastră erà în floare; pe când la casa fiecărui gospodar se găsiau câţiva stupi, lumânările acestea se făceau de fiecare om, în casa lui, din ceară curată, scoasă din stupii lui.

Când gospodăriile noastre au început a se destrăbălà, când nevestele au început a purtà fuste cumpărate din târg, şi a-şi îmbrăcà bărbaţii cu suman cumpărat de la dugheană, au început să cumpere până şi lumânarea de Paşti de pe la negustori.

Lumânarea de botez se împodobeşte cu flori, mai ales busuioc; cu strămătură, cu bumbăcel, şi chiar cu cordele de mătasă, când naşul e mai cu dare de mână.

Pe lângă lumânare, trebue numai de cât o bucată de pânză, care se numeşte *crijmă*, în care se învăleşte copilul, după ce-l scoate din apa în care a fost cufundat.

In sfârşit, în zestrea aceasta a copilului mai intră şi alte lucruri trebuitoare, precum scutece, faşă, etc.

In ziua hotărîtă pentru botez, cumătrii şi

moaşa se adună în casa nepoatei, şi de acolo pleacă spre biserică, unde se face botezul, în orice timp, vara ca şi iarna. In Bucovina, unii preoţi îndătinează a boteza şi la casa lor, pe când în Macedonia creştinarea se face numai în biserică.

In Banat, prin părţile Oraviţei, când iese din casă, moaşa atinge copilul cu creştetul de pragul de jos al uşei ca să nu se prindă deochiul de el, şi zice: — «Cum se aşează pragul sub lemn, aşa să se aşeze şi deochiul la cel nou-născut». La eşirea din casă, îl dă pe fereastră, zicând: — «Cum se ţine fereastra de casă, aşa să se ţie şi pruncul de mamă-sa.»

In Muntenia, naşul trebue să lese în casă ceva argint, spre norocul copilului; darul acesta este partea moaşei.

Românii din Istria au obiceiul să ducă la biserică, odată cu copilul, un paner cu de-ale mâncării, ca viaţa pruncului să fie îmbelşugată.

Prin Bucovina se duce şi preotului *cinste*: o găină, un şip de rachiu, dacă botezul se face în casa lui; iar dacă se face la biserică,

i le duce moaşa, când îl înştiinţează să vie la biserică. Preotul, când primeşte darul, *însemnează* pruncul, adică-i pune numele.

Când toate sunt puse la cale, preotul săvârşeşte botezul, după regulele bisericeşti.

Copilul începe să plângă când îl cufundă în apă; acest plânset poporul îl explică zicand că diavolul, care acuma este nevoit să iasă din copil, îl chinueşte. Dacă nu plânge copilul, pentru românii din Ardeal acesta-i semn rău.

Poporul crede că după creştinare, copilul capătă un *înger păzitor*, care-l apară în tot cursul vieţii.

Copiii învaţă mai multe rugăciuni, ca să ştie a se ruga îngerului păzitor. Unele din aceste rugăciuni sunt foarte frumoase.

In comuna Mălini, judeţul Suceava, se ştie această rugăciune:

Inger, îngeraşul meu,
Roaga-te lui Dumnezeu
Pentru sufleţelul meu,
Şi din zi şi din noapte
Pân la ceasul cel de moarte.
Sfântă cruce apăra-mă,
Inger bun deşteaptă-mă,

Doamne milueşte-mă,
Cu crucea păzeşte-mă.

In Bucovina au o rugăciune mai lungă:

Inger, îngeraşul meu,
Roagă-te lui Dumnezeu
Pentru sufleţelul meu.
Roagă-te din zi de noapte
Pân' la ceasul cel de moarte.
Iar când moartea nemiloasă
A veni cu crunta-i coasă
Sufleţelul să mi-l eie,
Atuncea să mi se deie
Luminiţa mândră 'n mână
Şi pricestanie 'n gură,
Tămâiţă învălită,
Cu ceară acoperită,
La sfânta biserică dusă,
Şi pe sfânta cruce pusă.
Mama mea când m'a născut,
Pe cruce că m'a făcut,
Pe cruce m'a botezat,
Sfânta cruce m'a apărat
De duhul cel necurat.
Dumnezeu e tot cu mine
In toate sfintele zile.
Trei surori a lui Lazăr
Una Mălina,
Alta Mădălina,
Una dalba Rusalina,

Dimineaţă s'au sculat,
Şi pe câmp că s'au luat,
Pe câmpul Salimului
Şi-a Ierusalimului,
Şi după ce s'au luat,
Acolo c'au căutat
Nouă floricele.
Dară ele
Floricele
N'au găsit,
Ci-au gasit
O mică-albiniţa,
Şi din albiniţă
S'a făcut ceruţă,
Şi din ceruţă
S'a făcut o luminiţă.
Luminiţa s'a aprins,
Raiul s'a deschis,
Dumnezeu a 'nvins,
Pe noi ne-a cuprins,
Şi din gură-a zis:
«Cine-a şti şi-a spune
«Astă rugăciune
«Tot la luna,
«La săptămâna,
«Sufleţelul şi l-a scoate
«Din câte rele din toate:
«Din negură,
«Din păcură,
«Din broaşte cât vacele,

Painjeni cât casele,
«Din napârci cât fagii,
«Şi din şerpi cât brazii.»

În alte părţi, rugăciunea e mai scurtă şi parcă mai impunătoare:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,
Cruce'n patru cornuri de casă.
Dumnezeu cu noi la masă,
Maica sfânta la fereastra
Îngeraşul mă păzeşte,
Sfanta cruce mă 'ntăreşte;
Îngeraşul mi-i lumină,
Sfânta cruce mi-i hodina!

Prin unele părţi din Ardeal se crede ca fiecare capătă, la naştere, pe lângă *îngerul pazitor*, şi nu duh necurat, nu *diavol*, care de-apururea stă în luptă cu îngerul, şi după cum biruește unul sau altul, omul face fapte bune, sau fapte rele.

Lumânarea dela botez are o mare putere vindecătoare, după credinţa poporului. După cum lumânarea dela Paşti, are puterea de a alunga vântoasele şi grindina, tot aşa lumânarea dela botez alungă boala din copii. De aceea o bucată din această lumânare se

iea şi se păstrează în casă, pentru vreme de nevoie, iar restul ramâne în biserică.

În Bucovina, prin districtul Siretiului, este obiceiul că după ce se întorc dela botez, moaşa se pune pe laiţă, în capul mesei, pe o perină, iar pe copil îl aşează pe o pâne şi o bucată de sare ce se află pe masă. Pe urmă tatăl cinsteşte pe moaşă cu băutură. Atunci moaşa zice:

— Să te văd sănătoasă, nepoată. Dumnezeu să te ridice cu sănătate şi cu braţele pline. Cum am ajuns la botez, aşa să ajungem şi la cununie.

Nepoata mulţămeşte cumătrului şi-l cinsteşte, apoi moaşa încredinţează copilul tatălui.

În judeţul Rădăuţului, tot din Bucovina, este datina ca cumătrul luînd copilul şi lumânarea de botez aprinsă, le închină nepoatei, zicând aceste cuvinte:

Poftim cumătră pruncul acesta
Pe care l-am botezat
Şi creştinat,
Şi'n lege l-am băgat.
Ţi-l dăruim dumitale
Cu pâne şi cu sare,

Cu darul Sfinţiei-Sale;
Creşte-l uşor
Şi sănătos.

În alte părţi din Bucovina, întrarea în casă cu noul botezat se face mai ceremonios. Moaşa închină mamei copilul, zicând aceste cuvinte:

Să-ţi fie braţele pline,
Casa cu noroc şi bine!
Acesta bine să nu crească
Dumnezeu altul să vă dăruiască!
Precum aţi ajuns pe acesta
De l-aţi botezat
Şi încreştinat,
Aşa să ajungeţi
Ca să-l şi creşteţi,
Şi să vă învredniciţi
Ca să-l şi căsătoriţi!

Se vede că în Bucovina s'au păstrat mai multe din datinele noastre vechi, de oarece mai în fiecare comună sunt obiceiuri uitate în alte părţi ale românilor. Aşa, în comuna Vama, districtul Câmpulungului, sosind naşul cu pruncul acasă, îl închină mai întâiu pe la icoane, cu aceste vorbe:

Să fii, fiule, cinstit,
De toţi oamenii iubit

Ca şi sfintele icoane.
Toţi să se uite la tine,
Şi aşa să ţi se 'nchine
Cum se 'nchina la icoane.

După aceea felicitează pe părinţi:

Să trăiţi, cumetrilor
S'ajungeţi
Să vedeţi
Pe acest fiu căsătorit
Şi deplin gospodărit,
Şi s'ajungeţi să vedeţi
Şi fiii fiilor săi,
Adică pe nepoţei.

Apoi naşul desbracă cojocul, îl pune pe masă cu miţele în sus, aşează pe fiul său de-asupra, şi zice:

Fiule, să trăeşti
Şi să creşti,
Şi să te 'nmulţeşti,
Să ai atâtea oi cu miei
Şi vaci cu viţei
Şi noroc
Câţi peri în acest cojoc.

Mulţimea şi varietatea datinelor dela botez, arată cât este de însemnat acest eveniment în viaţa poporului nostru.

*

Insemnătatea pe care o dă românul creştinării copiilor, şi solemnitatea cu care săvârşeşte acest act, îşi are origina în *Diavol*, şi în frica de acest duh necurat, de la care vin toate nenorocirile.

El, *Necuratul*, omoară copiii cari se nasc morţi. Aceştia, pentrucă nu au fost botezaţi— şi nu puteau să fie, pentrucă un mort nu se botează nu se înmormântează la un loc cu toţi morţii, ci într'un ungher al cimitirului, pentrucă se prefac în spirite necurate, numiţi *moroi*, *pricolici*, *vârcolaci*, care ies noaptea din mormânt şi pricinuesc oamenilor multe necazuri.

In Moldova se crede că moroii, la şapte ani după ce au fost îngropaţi, ies din mormânt, noaptea, mai cu seamă când îi lună, intră pe fereşti în casele oamenilor şi sug rărunchii copiilor celor mici. Aceasta supărare o fac moroii numai când sunt îngropaţi lângă casă, cum se face uneori cu copii pierduţi înainte de vreme; dacă, însa, copilul născut mort e îngropat în ţinterim, deşi se preface în moroiu, nu se arată la nici o casă.

In Muntenia, prin unele locuri, copiii morţi nebotezaţi se îngroapă în grădină, în pătul sau după casă, fară popă, fără dascăl, fara cosciug, fără pomene, şi fără rugăciuni.

Prin Banat cred că copiii pierduţi, fiind nebotezaţi, se prefac pe *ceea lume* în *tâlhari*, cari trăesc numai din pomana ce se dă pentru ceilalţi copii; lucrurile furate le pun în o traistă, pe care o dau mamele lor de pomană. Pe lângă traistă, asemenea copii au câte o oală şi câte un băţ; în oală pun apă, iar cu băţul se apără de ceilalţi tâlhari.

Dela o vreme i se face şi lui Dumnezeu milă de chinurile pe care le îndură, în *iad*, copiii cei nebotezaţi, şi atunci îi scoate din iad, îi preface în *vârcolaci*, şi apoi rătăcesc prin văzduh, până ce ajung la lună, pe care o mănâncă, şi atunci avem întunecimile de lună.

Au şi părinţii puterea de a împedica pe aceşti copii să ajungă moroi. Prin unele părţi din Bucovina, se spală copiii aceştia cu aghiazmă, li se face semnul crucei, iar în mormânt li se pune piper, tămâe şi usturoiu. Apoi mormântul trebue stropit multă vreme cu aghiazmă.

In unele locuri, precum în ţinutul Câmpulungului din Bucovina, patruzeci de zile se toarnă aghiazmă în mormânt, prin o bortă anume lăsată până în fundul mormântului.

In ţinutul Dornei această aghiazmă trebue adusă dela şapte biserici, iar în Boian se crede că timp de şapte ani trebue turnată mereu aghiazmă pe mormânt. Moroiul se poate mântuì şi mai degrabă, dacă la Iordan i se toarnă pe mormânt aghiazmă dela şapte biserici.

Uneori moroii se arată înaintea oamenilor şi strigă într'una: «botez, botez! Atunci, dacă ai o băsmăluţă albă, o arunci asupra lui, iar dacă n'ai băsmăluţă, rupi o bucată din haină, i-o arunci şi zici; «Botează-se robul lui Dumnezeu X în numele Tatălui, al Fiului şi al sfântului Duh, amin!» Prin aceasta moroiul s'a botezat, şi nu mai ese din mormânt.

*

Oare ce nume să punem copilului nostru?

Şi această grijă o au tinerii căsătoriţi, şi de cum simte că a devenit mamă, tânăra

îşi dezmiardă rodul cu numele care îl crede ea mai gingaş.

Dar nu totdeauna se îndeplineşte ceea ce plănueşte. De multe ori, sau de cele mai multe ori, copilul capătă un nume la care părinţii nu s'au gândit nici odată.

Dacă se naşte într'o zi mare, sau în ajunul ei, capătă numele sfântului care se prăznueşte în acea zi. Unii părinţi ţin să dea copiilor lor numele bunicului copilului; alţii cărora nu li trăesc copiii, le pun numele pe care-l au copiii celor cari au parte de dânşii. In sfârşit şi naşul îşi are rostul lui, ba până şi preotul.

Intr'o vreme, mai cu seamă în Bucovina, unde actele stărei civile se ţineau de către preoţi, aceştia dădeau copiilor, la botez, numele alese de dânşii, şi nimeni nu ştia cum îl cheamă pe copil, până în clipa când preotul rostia cuvintele: «Botează-se robul lui Dumnezeu.....»

Unii preoţi de multe ori îşi răzbunau pe părinţii cu cari aveau ceva de împărţit, ori pe fetele care păcătuiau, punându-le copiilor lor

nume întortochiate, pe care cu greu le puteau rosti cei din sat.

La poporul nostru chiar numele de botez au variat în cursul vremilor.

Mai pe la început, numele acestea erau de obâr şie romană. Aşa, din *Longinus*, se trage românescul *Login* sau *Loghin*; din *Solinus* aveam pe *Sorin*; din *Sabinus-Saghin*; din *Cassius-Casian*.

Unele din aceste au rămas şi până astăzi, dar ca nume de familie.

Din *Constantinus* avem o serie întreagă de nume: *Constantin*, *Dinu*, cu diminutivele şi prescurtările lor. Din *Constans* se trage *Costan*, *Stan*, *Stănila* şi altele. *Andreas* a dat româneştele *Andrea*, *Andrei*, *Udrea*; *Florianus* pe *Florea*, *Florin*, *Florica*; *Georgius* pe *Giurgea*, *Giurgiu*, *George*.

Mai sunt încă şi alte nume de origină romană, pe care nu-i nevoie să le înşirăm pe toate; putem pomenì însă pe *Tatin* din *Tatius*; *Domniţa* din *Domitia*, ca mai caracteristice.

Mai târziu, sub influenţa slavonă, au început a fi la modă nume ca *Gavril*, *Pavel*,

Mihail, Neculai, Vasile, Iacob — nume de sfinţi.

În epoca fanariota, care a fost o stare pe loc a poporului nostru, din toate punctele de vedere, au început a ni se pocì şi numele, şi multe din ele au rămas pocite şi până astăzi. Din timpul grecilor ne-am împodobit cu *Mihalache, Dumitrache, Iordache*, şi altele urîcioase ca acestea. Şi tot dela fanarioţi ni-au rămas numiri ca *Frăsina, Smaranda, Nechita, Spiridon, Zamfira, Pintilei*, ş. a.

Pe la mijlocul veacului trecut, a început influenţa franceză. De atunci ne-am împodobit, în lumea târgurilor, cu *Alfred, Gaston, Edgar*, şi altele de acestea, din care unele au început a străbate şi pe la ţară.

De câtva timp, însa, am început a ne desmetecì şi noi şi a ne întoarce din rătăcirile acestea, dăunătoare neamului nostru ; au început şi ai noştri a-şi mai pune copiilor nume româneşti, iar prin Bucovina şi Ardeal parcă se cam exagerează, dând copiilor numai nume curat romane: *Sabin, Liviu*, şi altele.

În România libera curentul pare a fi mai

sănătos; pe lângă numele sfinţilor, care trebue să rămâe, se întrebuinţează multe numiri în contra cărora nu este nimic de zis. E foarte frumos, şi sună curat româneşte, să se numească cineva *Mircea*, *Sorin*, *Vintila*, *Şerban*, *Vlad*, etc.

În privinţa asta, ca în multe alte privinţi, am face bine să imităm şi noi pe unguri, cărora nu li-i ruşine, ba încă ţin ca o mare mândrie, să-şi păstreze numirile vechi, măcar că toată lumea ridiculizează unele dintre ele.

*

De multe ori întâlnim oameni cari au două nume de botez, unul care stă scris în actul de naştere făcut la primărie, şi pe care ma nimeni nu i-l ştie, şi alt nume cu care-l strigă toată lumea. Aşa, ai să vezi că cutare om, în toate actele lui, în registrele şcoalei în controalele armatei, e trecut cu numele de Dimitrie, pe când neamurile şi prietenii îi zic Mihai.

Lucrul acesta s'a întâmplat şi în vremurile vechi la noi, şi chiar între domnii ţării. Aşa, bunăoară, Bogdan al doilea, fiul lui

Ştefan cel mare şi sfânt Domnul Moldovei, se mai numia şi Vlad.

Nu-i de crezut să i se fi pus lui Bogdan al doilea şi numele de Vlad, numai pentru a se deosebì de Bogdan întâiu ; mai de grabă trebue să credem că adaosul acesta se datoreşte obiceiului care este şi astăzi în tot poporul românesc, de a se schimbà, uneori, numele unui copil.

Când unui părinte nu-i trăiesc copiii, ori îs tot bolnavi, ceea ce însemnează că-i chinueşte Necuratul, atunci este datina să i se schimbe numele de botez, crezându-se că sub acest nou nume nu-l va mai recunoaşte *Ducă-se-pe-pustii*, şi-l va lăsà în pace.

Schimbarea aceasta se face cu o anumită formă : prin vânzare.

De pildă o femee n'are noroc la băeţi. Ea caută pe o altă femee, ai cărei copii sunt voinici şi sănătoşi, şi se înţelege cu dânsa cum să facă.

Intr'o zi anumită, femeea aceasta vine la casa prietenei, se apropie de fereastră, o strigă pe gazdă, care nu iese din casă, şi amândouă vorbesc pe fereastră :

— N'aveţi cumva vreun băiat, întreabă vecina.

Ba avem, răspunde cea din casă; dar ce folos, dacă n'avem noroc să ne trăiască.

— Vindeţi-mi-l mie, că eu, slavă Domnului, am noroc destul.

— Ţi-l vând.

— Da ce cereţi pe dânsul?

— De, ce să-ţi spun!.... aşa bujor de flacău preţueşte mult.

— Eu pot să-ţi dau atâta.

— Adă banii încoace.

Vecina întinde banii pe fereastra.

Gospodina ia banii, şi tot pe fereastră îi dă copilul, care se cheamă că-i vândut.

Toată scena aceasta se petrece cu toată seriozitatea cuvenita unui act real, precum şi este în mintea poporului.

Poporul, în orice superstiţie, nu vede numai o formalitate vagă; tot ceea ce face el, porneşte din intima convingere că fiecare gest, fiecare cuvânt dintr'un descântec, de pildă, îşi are un rol, o însemnătate care trebue să producă numai decât efectul căutat.

Pontifii romani râdeau de credulitatea

celor cari puneau temeiu pe spusele lor; preoţii catolici vor fi râzând şi astăzi, în altar, şi vor fi zicând, ca şi odinioară, când taie sfânta împărtăşanie: «Pâne eşti, pâne vei rămânea», pentru că la dânşii nu-i decât făţărnicie, pe când poporul nostru, când crede în ceva, crede cu toată puterea convingerei, ori nu crede deloc,—el nu-i făţarnic.

După ce străina a luat copilul pe fereastră, înconjoară cu dânsul casa, apoi intră pe uşe zicând aceste vorbe:

— Nu mi-ţi primi să mân la d-v., că's străină, şi de departe, şi nu ştiu încotro să apuc.... Şi mai am şi copilul acesta cu mine, şi nu sunt în stare să merg mai departe cu dânsul.

Mama copilului răspunde:

— Ba te-om primì, de ce nu... Ia poftim, treci mai aproape.

Femeea pune copilul jos, şi se aşează şi ea pe laiţă, ca la sfat.

Mama o întreabă:

— Da cum îl cheamă pe băeţel?

Şi ea îi spune cum îl cheamă, dându-i un alt nume.

Atâta lucru e destul, pentru a face pe toată lumea să creadă că acest copil, astfel vândut, de acum nu mai este în primejdie, şi că va trăì, precum trăesc şi ai cumpărătoarei.

Seriozitat a çu care s'au petrecut toate acestea, lasă în sufletul părinţilor oarecare amărăciune. Ei cred că, în adevăr, copilul aparţine întru câtva celuia care l-a cumpărat şi că pe Ceia-lume nu vor aveà parte de dânsul. De aceea prin unele localităţi, precum în Bucovina, părinţii îşi răscumpără copiii mai târziu, tot pe fereastră, când cred ei că Diavolul i-a perdut cu totul urma

Cumpărătoarea, când schimbă numele copilului, nu-i mai pune unul pe care l-a avut vre un alt copil al părinţilor fără noroc. Ba, prin multe ţinuturi, de pildă în Bucovina, nici nu se pun nume de sfinţi, ci mai cu seamă nume de fiare sălbatice, de oarece este înrădăcinată credinţa că de acestea nu se apropie duhurile necurate.

Aşa se explică pentruce pe mulţi români îi chiamă *Lupu*, *Ursu*, acestea fiind nume de botez, nu de familie.

Tot dela această credinţă este datina *Mo-*

ţilor din Ardeal de a-şi boteza copiii cu numele *Lupu*, *Grozavu*, *Ursu*, ca să fie scutiţi de boale, şi să nu se apropie moartea de dânşii.

*

Orice eveniment întâmplat în viaţa lui, românul îl sărbătoreşte cu o masă mare.

Ori cât ar fi el de nevoiaş, ori cât de multe belele s'ar grămădì pe capul lui şi i-ar amărî viaţa, el trebue să petreacă, să se veselească la întâmplări ca acestea, când din moşi-strămoşi a apucat că trebue să fie veselie.

Şi ţăranii noştri ştiu să cruţe de sfieală pe omul sărac, care din pricina sărăciei nu ar puteà să urmeze datina strămoşească, nu ar puteà să deie masa obişnuită la botez.

Omul sărac îşi va scoate toată cheltuiala făcută, din darurile fiecărui oaspete, daruri făcute în aşa fel, încât cel care le primeşte să nu fie întru nimic jignit.

Masa care se dă în cinstea *cumătrului mare*, sau a *cumătrilor mari*, dacă sunt doi ori mai mulţi, se numeşte *cumătrie*.

Cumătria nu se face pretutindeni în aceiaşi zi.

În unele locuri se obişnueşte a se face în seara botezului; pe aiurea se face în seara zilei următoare după botez: în alte locuri se face peste câteva zile; ba chiar în aceiaş localitate se întâmplă să varieze ziua aceasta, după împrejurări.

La cumătrie se poftesc, de obiceiu, numai gospodarii, adică oamenii însuraţi, şi nimeni nu vine nepoftit.

Pofta se face de tatăl copilului, sau de altcineva din casă.

În Moldova, prietenul casei care face «*învitările*», întră în casa celui care urmează să fie poftit, ţinând în mână o garafă de rachiu şi un păhărel. După ce zice câteva vorbe de cinste pentru gazdă, umple păhăruţul, îl închină fiecăruia dintre gospodari, şi-i pofteşte pe sară la cumătrie.

Cine-i mai priceput, poftirea aceasta nu o face în mod banal, ca în oraşe, unde sântem obişnuiţi cu veşnicele cuvinte: «D. şi d-na X au onoare a învita pe d. şi d-na Y..,» Nu; la ţară, hâtrul bun de glume zice cam aşa:

— «Jupânul nânaş şi jupâneasa nânaşă,

împreună cu ai lor cumătri, se închină la cinstita faţa d-voastră, ca la un mândru codru verde, şi vă pofteşte să osteniţi de seară până la gazda dumilor sale, că li s'a născut prunc tânăr şi frumos şi de mare veselie s'a umplut casa lor. Tare se vor supăra cinstiţii nânaşi şi întreaga cinstită adunare, dacă veţi da greş la aceasta.»

La această poftire, gazda răspunde prin câteva cuvinte, şi apoi se cinstesc.

Când tatăl copilului, face singur poftirea, atunci în Fundul-Moldovei din Bucovina, el se duce fără de rachiu în casele vecinilor, şi-i pofteşte zicând:

Poftiţi să faceţi un bine
Să veniţi până la mine
Că fac astăzi botejune.

Cei poftiţi, în multe locuri, nu se duc cu mâna goală. Femeile, mai cu seamă, iau cu ele ouă, câte un blid de brânză sau făină de grâu, sau şi alte lucruri de ale gospodăriei, precum câteva fuioare de cânepă, vre-o legătură de lână, şi când ajung la casa unde-i cumătrie, dau darul în mâna mamei, şi zic:

— «Poftim, de sănătatea lui X.

După ce s'au adunat toţi musafirii, şi după ce mai glumesc între dânşii, se aşează la masă.

Bucatele cele mai întrebuinţate la masa dela cumătrie sunt ciorba (zeama), sarmalele, friptura, plachia şi plăcintele.

Friptura şi plăcintele sunt, însă, mâncări tradiţionale, care nu pot lipsì dela nici o masă mare, de ele fiind legate o mulţime de credinţi şi mai cu seamă obiceiuri, care nici nu s'ar putea practica fără aceste mâncări.

Dacă cumva cumătria se face în zile de post, atunci se dă de mâncare borş de peşte, găluşte, peşte prăjit şi vărzare.

Cei de casă şi moaşa nu se aşează la masă, iar musafirii, in cele mai multe locuri, stau de o parte bărbaţii şi de altă parte a mesei femeile. Nânaşului i se dă locul de cinste, în capul mesei.

Când fiecare s'a aşezat la locul lui, şi s'a adus pe masă sorbitura, tatăl copilului iea un pahar şi închină la cumătrul sau la cumătra mare, zicând :

— Cumetre, bine aţi venit la noi cu sănătate!

Cumătrul răspunde :

— Bine v'am aflat cu sănătate! Bine şi noroc să dea Dumnezeu peste tot locul, şi mai ales noului nostru finuţ!

Tatăl iarăşi zice·

— Sa trăiţi!... Precum aţi ajuns de l-aţi creştinat, aşa să ajungeţi să-l şi cununaţi.

Cumătrul răspunde:

— Dă Doamne.

Cât ţine masa, fiecare închină câte un pahar în cinstea cumătrului şi pentru sănătatea finului.

Unele din aceste felicitări se fac în versuri, precum se obicinueşte prin Bucovina, unde cel ce închină în cinstea cumătrului zice:

Cumătre mare!
Precum ai ajuns să botezi,
Aşa să ajungi să şi cununi,
Să ai tot fin de fin,
Să-ţi fie voia deplin!

Şi acuma vine rândul glumelor şi al vorbelor de spirit, în privinţa cărora poporul nostru este neîntrecut.

Cumătra mare, când îi vine rândul să cinstească, ridică paharul şi zice:

Dragu-mi-i paharul plin
Şi badea nu prea batrân.
Dragu-mi-i paharul ras
Şi bădiţa nu prea gras.

Vreunul din mesenii şagalnici, vrând să facă pe cumătra mare să beie tot paharul, răspunde:

In fundul păharului
Sănătatea omului,
Deci cine nu bea de duşcă,
Acela moare de puşcă.

Pe la Sălişte, în Ardeal, se mai rostesc şi versurile acestea:

Ce frumoasă adunare:
Tot de cei ce scurg pahare;
Deci, cel ce bea să trăiasca,
Cel ce nu bea, să plesnească.
Cel ce bea e un om bun;
Cel ce nu bea, e nebun.
Cel ce bea, e om voinic;
Cel ce nu bea, e calic.
Cel ce bea, e om voios;
Cel ce nu bea-i ticălos.
Cel ce vinul nu va bea,
Nici în raiu nu va intra,
Căci şi Sfântul Petru zice:
Beţi vinul să nu se strice.

Cumătrul şi *cumătra* sunt, însă, obiectul atenţiunei generale şi a tuturor glumelor. In pilda lor, numai ce auzi pe unul dela un colţ de masă:

Lelea albă ca omătul,
Se iubeşte cu cumătrul;
Da cumătra să nu ştie,
Vorbă 'n casă să nu fie,
Lelea albă cum e caşul,
Se iubeşte cu nănaşul,
Da nănaşa să nu ştie,
Lungă vorbă să nu fie.
Bradănaş cu vârful verde,
Cumătra sprâncene negre,
Cine-o vede mintea-şi pierde!

Când se întâmplă ca să meargă vorba, prin sat, despre cumătra, un răutăcios adaogă:

Lelea albă ca vătrarul
Se iubeşte cu jandarul.

Prin Bucovina, unde evreii sunt stăpâni pe sate, se mai aude şi aşa:

Lelea albă ca ceaunul
Se iubeşte cu jupânul.

Când se pun pe masă sarmalele sau găluştele, dacă cumătria-i în zi de post, moaşa

aprinde lumânarea de botez — sau lumânările dacă sunt două, — le pune într'o cofiţă, şi cofiţa o aşează pe masă şi zice:

Bună vremea la dumneavoastră
Cinstiţi meseni şi gospodari,
Dar maì ales lă cumătri işti mari!
Iată că v'aduc lumini frumoase,
Strălucite, luminoase,
Inaintea dumilorvoastre
Să şadă,
Să ardă,
Să vă vedeţi de voioşi,
De bucuroşi
Şi de frumoşi:
Să le priviţi,
Să cinstiţi
Şi să vă veseliţi;
La ele să cătaţi,
Să vă ospătaţi
Şi să vă bucuraţi!

Moaşa ia apoi copilul din braţele mamei, şi-l închină înaintea cumătrilor, aşa;

Bună vremea la dumniavoastră
Cinstiţi meseni şi gospodari,
Dar mai cu de-ales
La dumniavoastră, cumătri mari!
Bine v'am găsit sănătoşi
Şi voioşi!

Iată, v'aduc un fin al dumniavoastră,
Dela nănaşi pocinoc,
Dela Dumnezeu noroc!
Poftim, cumătră mare,
Dărueşte finului dumitale
Ce te trage inima,
Ce-i vroì, ce ţi-a plăcea!

Cumătra mare răspunde:

Mulţămim, moşică dragă!
Mulţămim că l-ai adus
Şi 'naintea mea l-ai pus;
Ian să-l văd câtu-i de mare,
De isteţ şi de frumos.
De voinic şi sănatos!

Cumătra mare ia copilul în braţe, îl sărută pe frunte, apoi îl dă altei cumetre, şi tot aşa se periudează la toţi oaspeţii, până ce ajunge la cumătra care l-a luat întâi în braţe, şi fiecare dă copilului în dar bani, care cât poate: un leu, doi lei, alţii şi mai mult, alţii mai puţin, dar oricine se fereşte de a da altfel de baui decât de argiut, aşa că cincizeci de bani este darul cel mai mic.

Când dă banul, oaspetele zice:

Poftim, moşică dragă,
Dela noi cam puţintel,
Dela Dumnezeu mai mult.

Pe aiurea, precum în satul Bosanci de lângă Suceava, în Bucovina, cumătrul mare, când îi dă moaşa copilul în braţe, ia un talger, în care pune banii ce vrea să-i dăruiască; ceilalţi oaspeţi pun şi ei darul lor, apoi cumătrul pune talgerul pe pieptul copilului, şi astfel îl dă mamei sale, zicând:

— Poftim cumătră, grijiţi şi păstraţi, să aibă finuţa noastră de salbă şi cercei. Dela noi puţin, dela Dumnezeu mai mult, însutit şi înmiit.

Cei de casă zic aşa:

Mulţămim, cumătre, mulţămim!
De unde v'aţi cheltuit
Dumnezeu să vă 'mplinească
Insutit
Şi 'nmiit!
Să trăiţi,
Să sporiţi,
Tot din fin
In fin,
Cum aţi ajuns să-l botezaţi,
S'ajungeţi să-l cununaţi.

La care cumătrii răspund:

— Amin! Dee Dumnezeu!

După ce s'au strâns darurile pentru copil,

se dă câte ceva şi pentru moaşă, într'un talger pe care ea îl pune pe masă.

In Bosanci moaşa pune pe masă un colac lungăreţ, numit *pupăză*, făcut anume pentru aceasta, şi punându-l înaintea cumătrii mari, zice:

Poftim, gospodari cinsţiţi,
Cum staţi aici şi cinstiţi
Tot aşa binevoiţi
Şi 'n pungă mâna băgaţi,
Parale albe cătaţi;
Şi de mărunte n'aflaţi.
Chiar şi întregi să luaţi,
In pupăză le 'mplântaţi,
Şi moşicăi i le daţi,
Să aibă şi ea în ist an,
Macar de un peştiman
Şi moşoiul de-un caftan,
Că aşteaptă mai de-un an.
Fiţi buni, fiţi buni şi 'mplântaţi,
Nici decum să n'aşteptaţi
Ca să fiţi prea mult rugaţi,
Că şi moaşa, de trăeşte,
Fiecărui trebueşte,
Azi la unul, mâni la altul.
Şi tot aşa la 'ntreg satul.

Mesenii împlântă în pupăză banii pe cari vor să-i dăruiască moaşei.

In alte părţi, cumătrul mare ia o plăcintă şi o bucată de friptură, înfige în plăcintă o monedă, şi apoi le dă moaşei. Moaşa, jucând cu plăcinta în mână, se duce pe la fiecare oaspete, care-i dă câte ceva.

In ţinutul Dornei din Bucovina, darurile copilului se dau înainte de masă.

Inainte de a începe oaspeţii să mănânce, moaşa pune copilul pe masă, dinaintea cumătrului, după ce mai întâiu l'a supărat pe copil, ca să plângă. Dându-i copilul, moaşa spune cumătrului că plânge, pentru că îi trebue bani de opinci, de căciulă, de iţari.

Ceĭ de faţă, începând cu cumătrul mare, pun banii lângă copil, unii zicând că-i dau pentru pâne, alţii pentru sare, iar alţii zic:

Eu dau pentru sănătate,
Că-i mai bună dintre toate.

Prin judeţul Sucevei, moaşa, când prezintă nănaşului copilul, zice aşa:

Din găoază din rogoz
A ieşit ist făt frumos,
Şi cere scufă şi salbă
Să se ducă 'n lumea albă,

Cere cal de călărie
Şi o stea la pălărie
Ca să treacă de pustie;
Şi mai cere un cal breaz
Că-i fecior de om viteaz.
Dă-i măicuţă-un oboroc
Ca să-şi cate de noroc,
Şi mai dă-i măicuţă-o sită
Ca să-şi cate de ursită;
Şi mai fă-maică-o plăcintă
S'o mâncăm până la nuntă.
Ca grâul X. să crească
Şi 'ntru mulţi ani să trăiască.

După-ce au ospătat şi s'au veselit, într'un târziu musafirii se împrăştie.

Despărţirea de gazde nu se face, ca în toate zilele. Nu se zice: «rămâneţi sănătoşi», sau alte formule de acestea obişnuite. Se observă şi cu această ocazie un ceremonial deosebit.

Cumătra mare, îşi ia rămas bun cu un cântec, care sună cam aşa:

Frunză verde lemn de nucă
Mi-a venit vremea de ducă;
Mi-a fost vremea mai de mult,
Dar eu nu m'am priceput.

Se mai cântă şi altfel:

Sara bună mi-aş lua,
Nu mă 'ndur de dumneata,
Cumătriţă, draga mea.
Sara bună, eu mă duc
Mulţămim, gură de cuc.
Sara bună, nu de tot,
Că am gând să te mai văd.

Gazdele vor să mai ţie pe musafiri, să mai petreacă. Mama copilului zice:

Cumătră, cireşă-amară
Fă-mi cu ochiul pân' afară;
Cumătră, cireşă dulce,
Fă-mi cu ochiul când te-i duce.

Cumătra vrea să plece cu tot dinadinsul, dar mama copilului zice:

Dragu-mi-i, boeri, de voi,
C'aţi venit până la noi,
Şi mi-i drag de Dumniavoastră,
C'aţi venit la casa noastră,
Da de-acum mai dragi mi-ţi fi
Că şi mai des mi-ţi veni.

Dacă vede gazda că cumătra nu glumeşte, şi se pregăteşte de plecare, o petrece până la poartă, cântându-i:

Cumătriţa mea cea dragă,
Mi-a trecut acum de şagă,

Cumătră, cumătră hăi,
Când aud de sara bună
Mi se uscă limba 'n gură.

Când au ajuns la poartă, se face încă odată cinste, cu un păhăruţ de băutură, şi apoi se despart, urându-şi fericire şi sănătate.

Uliţele satului clocotesc de chiuituri şi cântece de veselie; în curând apoi liniştea se întinde, ca o negură, peste tot, şi a doua zi fiecare îşi începe traiul obişnuit.

*

Seria datinelor la botez, nu s'a isprăvit numai cu această cumătrie.

Naşul trebue să-şi scalde nepoata.

Scăldătoarea aceasta se face şi ea cu anumite formalităţi.

Afară de naş, nici un alt bărbat nu este îngăduit a lua parte la această ceremonie.

Moaşa pregăteşte scăldătoarea, sau *scălduşca*, precum se zice în Bucovina, punând în apa neîncepută busuioc, mărar, mintă, romaniţă, şi altele, care au darul de a transmite copilului toate calităţile lor.

Se înţelege că aghiazmă se pune şi în această scălduşcă, precum se obişnueşte a se

pune şi în cea dintâi scăldătoare de după naştere.

Moaşa vâră copilul în apă, iar naşul aprinde lumânarea care a servit la botez, şi picură cu dânsa cruciş în scăldătoare, în care aruncă şi câţiva bani, şi apoi cumătra mare scaldă copilul, îl învăleşte în *crijma* în care a fost pus după ce s'a scos din botez, şi după ce-l şterge cu crijma în gură, subsuori şi 'n urechi, îl dă mâni-sa, zicând:

Poftim, ţine-l!
Să fie voios,
Sănătos şi frumos,
Lucrător,
Ascultător
Şi 'ndurător.
Să trăiască
Şi să crească;
Să fie harnic, foc;
Să aibă mult noroc
Iar dumneata, cumătră,
Ca o mamă adevărată
Să trăeşti,
Să poţi să-l creşti
Şi să-l povăţueşti.

Mama sărută mâna cumătrei şi-i mulţămeşte zicând:

Mulţămim, cumătră,
Că l'ai botezat
Şi l ai creştinat.

O importanţă deosebită se dă locului unde se aruncă apa care a servit la scăldătoare, şi aruncarea aceasta se face cu mare ceremonial.

In scăldătoare nu numai că s'a turnat aghiazmă, care a sfinţit-o, dar în apa aceasta s'a luat şi sfântul *mir*, cu care a fost uns copilul la botez. De aceea nu se poate arunca ori şi unde.

Dacă în apropiere se află vreo apă curgătoare, scăldătoarea se aruncă în ea; de nu, se varsă în livadă, la rădăcina unui pom, ori în grădina cu straturile.

Moaşa ia covăţica cu scăldătoarea; cumătra ia lumânarea de botez, aprinsă, o sticlă de rachiu îndulcit cu miere şi urmate de celelalte femei cari au azistat la scăldătoare, iese din casă, prinzându-se de mână şi formând un fel de danţ, se duc până la locul hotărît de mai înainte, tot jucând, cântând şi strigând:

Hopa, hopa,
C'a zis popa.

Să jucăm
Şi să cântăm,
Să ne 'nvăţăm,
Bine 'n lume să facem,
De rău să ne apărăm,
Să nu facem nici când rău,
Să fie lui Dumnezeu
Neplăcut
Şi urît.
Să facem numai frumos
Să placă şi lui Christos,
Să facem numai plăcut
Să placă duhului sfânt,
Şi să facem numai bine,
Să placă la orişicine.

Ajungând la locul acela, de pildă la un pom, răstoarnă covăţica, apoi o aşează cu gura în jos şi se aşează moaşa pe dânsa, zicând:

S'a răsturnat covata,
Să trăiască nepoata;
Şi s'a răsturnat de odată
Să mai facă înc'o fată,
S'a răsturnat pe-un picior,
Să mai facă şi-un fecior.

Celelalte femei cari au stat roată în jurul moaşei, încep a cânta:

Joacă moaşa pe covată
Să mai aibă câte-o fată,
Joacă moaşa pe ştiubeiu
Să mai aibă nepoţei.
Să trăiască nepotul,
Să mai facă şi altul,
Să trăiască nepoata
Să mai facă şi alta.
Nepotul dac'a trăi,
Noi bine ne-om veseli
Cu fete şi cu feciori,
Că de-acestea ne-a fost dor.
Să jucăm, să ne veselim,
Tot de-acestea ne gătim.
Şi nepotul să trăiască,
De-acestea să ne gătească.

Si cum stă moaşa pe covată, femeile joacă în jurul pomului şi a moaşei, chiuind aşa:

Dragul mamei sugător,
Să trăeşti, să creşti uşor,
Să fii tatei de bun spor,
Şi mamei de ajutor
De pe vatră pe cuptor.

Dacă e fată, chiuitura e altfel:

Draga mămucăi papuşă
Să trăeşti, s'ajungi mătuşa,
Să fii bună jucăuşă
Cu gunoiul după uşă.

In timpul cât se învârte a treia oară în jurul pomului, se chiuie astfel, la adresa naşei:

U, iu, iu, nânaşă mare,
Ia şi suflă 'n lumânare,
Doar a arde şi mai tare
Să svârlim cea scăldătoare
In grădina cu florile,
Să strângem nurorile.

Sfârşindu-se şi învârtitura şi chiuitura, cumătra mare stânge lumânarea.

Când se scoală moaşa de pe covată, îndeamnă pe femei să sară peste covată, ca să aibă noroc şi ele să capete un fecior ori o fată:

Hai, săriţi peste covată,
S'aveţi şi voi câte-o fată;
Dar săriţi cam nălţişor,
S'aveţi şi câte-un fecior.

După ce au sărit peste covată, unele în serios, altele mai în glumă, cumătra mare le cinsteşte pe toate cu rachiul îndulcit cu miere, şi ceeace rămâne în sticlă, aruncă la rădăcina copacului, unde s'a turnat şi scăldătoarea.

Intoarcerea în casă, se face tot cu un ceremonial special.

Femeile împodobesc pe moaşă.

Dacă-i vară, o înfloresc cu diferite flori; dacă-i iarnă, îi pun numai câteva fire de busuioc, şi fiecare dintre ele îşi pune busuioc la ureche. Şi tot ţinându-se de mână, cântând şi chiuind, intră în casă.

In unele locuri din Bucovina, precum în Boian şi Mahala, femeile pun pe moaşă în covaţică, şi aşa o aduc în casă. Asta se face pentru mai mult haz.

La toată ceremonia aceasta a aruncărei scăldătoarei, naşul n'a luat nici o parte. El a stat în casă, vorbind cu mama copilului, şi dându-i sfaturi bune cum să-l crească şi să-l facă gospodar de soiu. Când danţul intră în casă, moaşa se desprinde dintre jucăuşe, ia copilul cu perină cu tot în braţe, îl dă naşului, şi zice:

Cinstite cumătre mare!
Poftim un cioban la oi,
Că pe dealuri şi pe văi
Toată vara le-a purta,
Şi le-a paşte şi 'nturna.
Pe dealul cu florile
El a paşte oile;
Pe valea cu carpenele

A înturna caprele.
Caprele's iuţi de picior,
Dar şi el e sprintenior.
Ciobănaşu-i mititel,
Dar fiindcă-i uşurel
De picior, îi bun şi el
Măcar că e mititel.

Când îl pune pe mâna cumătrului, moaşa zice:

Cinstite cumătre mare!
Poftim că finul cel mare
Cere numai o oaie mare,
Iară cel mai mititel
Cere-o vacă cu viţel.

Nânaşul, luând copilul în braţe, pune pe crijmă o sumă de bani, cât îl ţine punga, ca dar pentru finu-său, zicând:

Poftim, moaşă, de-un purcel,
Să aibă parte de el.

După aceasta moaşa încredinţează copilul mamei sale.

Pe aiurea, cumătra mare dă copilul în mânile mamei, zicând aceste cuvinte:

Poftim, cumătră, finul
Cu pâne şi cu sare,
Cu darul sfinţiei sale.

Eu l'am scăldat,
L'am spalat,
L'am îmbracat
Şi l'am înfrumuseţat.
Iar Dumniata-l ţine
Şi mi-l creşte bine
Cu noroc şi sănătate
Ca să ai de dânsul parte.

La această urare, mama copilului răspunde:

Mulţămim, cumătră!
Cum ai ajuns de l'ai botezat
Şi încreştinat,
Aşa s'ajungi să-l şi cununi.
Iar lumina aceasta
Cum ai făcut-o,
Şi ai gătit-o,
Şi ai împodobit-o,
Aşa s'o vezi şi 'n Ceea lume
De gătită
Şi împodobită.

Lumina de care se pomeneşte, este lumânarea de botez, pe care atunci moaşa o stânge în grindarul casei.

Scăldătoarea se sfârşeşte cu o masă, care-i cu atât mai îmbelşugată, cu cât sunt şi gazdele mai cu dare de mână.

*

Creştinul care a primit, de la cumătrul său, atâtea daruri la botezul copilului, trebue să-i mulţămească într'un chip mai deosebit, să-i arăte recunoştinţa.

Aceasta se face ducând cumătrului *colaci*.

Manifestarea de mulţumire pentru că i-a creştinat copilul, sau răspuns la cinstea făcută, acest obiceiu, *colăcimea*, se confundă adesea cu superstiţiile Săvârşeşte un păcat acela care nu duce colaci.

Dacă pruncul a murit, şi părinţii lui nu au dus colaci naşului, se crede că acest copil se leapădă de părinţii lui, şi nici nu se mai roagă lui Dumnezeu pentru dânşii.

De aici putem înţelege cu câtă sfinţenie trebue să urmeze şi această datină.

Colacii cari se duc cumătrilor, sunt mai mari şi mai cu îngrijire pregătiţi de cât cei obişnuiţi. De regulă se împletesc în câte patru, şase şi câte opt împletituri, şi se mai înfloresc chiar cu flori.

Când copilul botezat trăeşte, colacii trebue să fie cu soţi, şi acoperiţi cu o pânzatură, tulpan, testimel, basma, naframă, etc.

Când copilul e mort, colacii sunt fără soţ,

iar învălitoarea trebue să fie sub colaci, care stau descoperiţi.

Tot pentru copiii morţi se duce şi *pomişor*, împodobit cu lumânărele, fructe — mere, perje, nuci — şi un şip cu mursă sau o ulcicuţă cu apă. Acestea se dau de pomană, pentru ca sufletul celui mort să aibă pe Ceea-lume.

Când ajunge cu darurile acestea la casă, cumătrul, i le închină cu o *oraţie*, pe care dacă nu o poate spune tatăl copilului, care nu e bun de gură, însărcinează pe altul să o rostească.

Oraţiile care se spun în asemenea ocazii, sunt în felul acesteia:

Bună ziua,
Bună ziua
La d-ta cumătre mare
Şi la d-ta, cumătră mare!
Ne arătăm cu colăcei;
Călăceii-s mititei
Dar mândri şi frumuşei,
Că-s făcuţi din grâu frumos
Ca şi faţa lui Christos.
Colacii ni-s mititei,
Dară voia noastră-i mare

La faţa dumitale,
Şi voia noastră-i deplină
Şi inima încă ni-i bună.
Poftim de întinde mâna
Că ţi-e vina.
Uită-te în sus şi 'n jos
Şi la faţa lui Christos.
Să laşi inima păgână,
Să iai inimă română,
Să prinzi colacii în mână.
Uită-te în fundul covăţelei
Găsi-vei funia viţelei...
Cum ai ajus a-l boteza,
S'ajungi a-l şi cununa!

În caz când copilul aceluia care aduce colacii este mort, oraţia aceasta este astfel:

Ne arătam cu colăcei,
Colăcei de grâu frumos
Ca şi faţa lui Christos.
Colăcei-s cum i-a dat
Dumnezeu cel prea 'ndurat;
Dară voia noastră-i mare
Către faţa dumitale;
Voia nostră îi deplină,
Că-i dăm din inimă bună.
Poftim, cumătră, de-i primeşte
Pentru numele lui D-zeu
Şi de sufletul lui X.

In unele localităţi, precum în satele Rădăşeni şi Mălini, din judeţul Suceava, se obişnueşte a se duce trei soiuri de colaci: *colaci de mort, colaci de scaldătoare* şi *colaci coperiţi.*

Colaci de mort se duc după înmormântarea pruncului botezat.

Colaci de scaldătoare se duc de părintele copilului, împreună cu moaşa, care-i închină cumătrilor, zicând:

Bună vremea, cumătri mari!
Se'nchină finii D-voastră
Cu colaci de grâu frumos,
Faţa Domnului Christos.
Cum vedeţi, colacii-s mici,
Pentru că şi finii-s mici,
Dară voia lor li-i mare
Asupra feţii D-voastră.
Ei se roagă să-i primiti
Dară să nu banuiţi,
Că daća finii D-voastră
Or creşte mari şi-or trai,
Şi colacii i-or mai mări,
Voia D-voastră-or împlini
Şi D-voastră-ţi cheltui.
Poftim, să vă fie de bine!
Dar.... nu uitaţi nici de miue!

Colacii coperiţi se duc mai târziu ca ceilaiţi, şi cu mai multă ceremonie.

Intr'o zi hotărîtă de mai înainte, şi de obiceiu după jumătate de an, sau chiar după un an de la botez, părinţii întovărăşiţi şi de câţiva prieteni, duc într'un paner acoperit cu o pânzătură, colaci în greutate de opt oca, orez, săpun, zahăr, două păpuşi de smochine, coarne de mare, o garafă de vin, pe care moaşa le închină cumătrilor, zicând această oraţie :

Bună vremea, cumătru mare!
Iaca se'nchină finul d-tale
Cu colăcei
Frumuşei!
Colăcei's cam mititei
De-abia-i ţiu în mână de grei.
Da se roagă cumătri d-voastră
Cătră cinstita faţa d-voastră,
Că după cum îs ei de ostenitori
Să nu fiţi bănuitori,
Ci să fiţi binevoitori
Şi de colaci primitori,
Poftim, să vă fie de bine;
Şi să vă 'nduraţi a pune
În fundul covăţelei
Funicica viţelei.

Da de-ar fi şi-o cârlănică,
Că nu-i trebue funicica.

Ardelenii au foarte frumoase oraţii de acestea. Pe lângă Şomcuta-mare se cunoaşte oraţia următoare:

Cinstiţi boieri de cinste!
Este rând
Şi cuvânt
Dela Dumnezeu cel sfânt
Întăia oară,
Şi-a doua oară
Este rândul
Şi cuvântul
Maicei Precistei
Şi-a apostolilor
Şi-a tuturor sfinţilor;
Iar al treilea rând
Este cuvânt
Dela gazdele de loc.
Da-li-ar Dumnezeu noroc,
Cinstiţi cumătri mari
Ai nânaşilor celor mari...
Ştim noi drept şi-adevarat
Cum Dumnezeu a lăsat.
Că doară noi am avut
Nu tocmai tare de mult
O odraslă din trupul nostru,
Care 'n maica mănăstire
Prin rostul nânaşilor

Şi-a preotului de loc
A primit sfântul botez,
Dară una noi nu ştim:
Cu ce să le mulţămim;
Şi-una nu ne pricepem:
Cu ce o să le întorcem?
Întoarcă-le Dumnezeu
Cu mia şi cu suta.
Dar şi noi tot le răspundem
Doi colaci de grâu frumos
Ca peliţa lui Christos
Şi strigăm toţi la Christos!
Să dea Dumnezeu noroc
Şi viaţă la *poroboc*,
Şi cu doi potilaţi laţi
Tocmai din târg cumpăraţi,
Din târg de la Ţiligrad;
Nişte zodii de mătasa,
Să le poarte sănătoasă
Cinstita gazdă de casă.
Ştim drept şi-adevărat,
Cum Dumnezeu a lăsat,
C'am avut, din întâmplare,
Şi-o cinstită moaşă mare,
Dumnezeu să ni-o trăiasca
Ca şi de-acum să moşească,
Şi la dânsa nu putem
Zoală să i-o întorcem,
Întoarcă i-o Dumnezeu
Dar noi tot îi răspundem

O pâne de grâu curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat,
Şi-o zadie de matasă
Ca s'o poarte sănatoasă.
Avut-am şi-un ceteraş
Înăltuţ şi drăgălaş,
Fară de care
N'am fi în stare
Treaba-aceasta s'o făcem.
Şi lui încă-i răspundem
Cu colac de grâu frumos
Ca peliţa lui Christos,
Să dea Dumnezeu noroc
Şi creştere la poroboc.
Iar ştim drept şi-adevărat
Cum Dumnezeu a lăsat
C'am avut şi-un chemător,
Om voinic şi cu bun spor,
Care pe toţi ne-a chemat
Şi aici ne-a adunat,
Şi pân 'ce ne-a adunat
Sărit-a el multe garduri.
Trecut-a multe prilazuri;
Îi răspundem deci şi lui
Un colac de grâu frumos
Ca peliţa lui Christos,
Să strige şi el noroc
Şi creştere la poroboc!
Ştim drept şi-adevărat
Cum Dumnezeu a lasat,

C'am avut şi un socaciu
Fără pic de gaci,
Care mult s'a mai trudit
Şi mult pe mânuri s'a fript
Tot puind şi luând
Oalele de la foc...
Îi răspundem deci şi lui
Un colac de grâu frumos
Ca peliţa lui Christes.
Să strige şi el la Christos
Ca să dea mult noroc
Şi creştere la poroboc.

Colăcimea se sfârşeşte iarăş cu o masă gustoasă, precum se încheie toate petrecerile românilor.

*

Acestea sunt datinele poporului nostru la naştere.

De sigur că prin unele localităţi vor fi şi alte obiceiuri, nedescrise în aceste pagini, şi care sunt încă necunoscute, pentrucă nu a avut cine să le deie la lumină.

Şi încă un lucru mai este sigur: datinele strămoşeşti se prăpădesc, şi în locul lor se întroduc, pe la sate, obiceiurile urîte din mahalalele târgurilor.

Şi e mare păcat!

AUTORII CLASICI

Alecsandri V. — Poezii 1.50
— Teatru, vol. I 1.50
— Teatru, » II 1.50
— Teatru, » III 1.50
— Teatru, » IV 1.50
— Teatru, » V 1.50
— Proză 1.50
— Poezii populare ale Românilor 1.50
Alecsandrescu Gr. — Versuri și proză 1.25
Bălcescu N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul 1.50
Bolintineanu D. — Poezii 1.50
Creangă I. — Opere Complete 1.50
Eminescu M. Geniu Pustiu 1.50
Eminescu M. — Poezii Postume 1.50
— Poezii. 1.50
— Scrieri politice și literare 1.50
— Literatura populară 1.50
Filimon N. — Ciocoii vechi și noi 1.50
Ispirescu P. — Legendele sau basmele Românilor 1.50
Ispirescu P. — Poveștile unchiașului sfătos . . 1.50
Negruzzi C. — Proză 1.50
Odobescu Al. — Opere complete, vol. I . . . 1.50
— Opere complete vol. II 1.50
Pann Anton. — Opere complete 1.50
V. Stamati, V. Cârlova, N. Nicoleanu.— Opere complete 1 50

Din autorii clasici se găsesc și in ediție de lucs, afară de Geniu Pustiu, Poezii Postume și Poezii de Eminescu cu prețul lei 3 — volumul.

I. 8157.